

**Tarihsel olarak
Devlet,
Faşizm,
Proleterya Diktatörlüğü,
Suni Denge,
Nispi Refah**

Hazırlayan: Onur Yücel

Devrimci Cephe Eğitim dizisi - 7

Devrimci Cephe Eğitim dizisi - 7

www.devrimcicephe.org
info@devrimcicephe.org

İçindekiler

Önsöz

Tarihsel Olarak Devlet ve Faşizm

Bizimde Devletimiz Olacak

Suni Denge

Nispi Refah

Önsöz;

Uzun zamandır Faşist AKP iktidarı nezlinde gerek devlet gerekse faşizm konusunda ülke solumuz gündeminde bir kafa karışıklığı, bilinç bulanıklığı söz konusu. Öyle bir tablo cızıldıyor ki sanki sorun sitemin kendisi, devletin faşist karakteri değil sadece kötülüklerin kaynağı AKP'dir. AKP giderse tüm kötülükler son bulacak, faşizmin baskı ve sömürsü son bulacakmış...

Aynı zamanda Kürdistan'da birlikte içi içe yaşadığı bir halk en vahşi yöntemlerle katledilirken, bölgemizde bunca gelişmeler yaşanırken, Türkiye halkında ve metropollerinden derin bir suskunluk söz konusu. 2013 Haziranında yaşanan Gezi kalkışması üzerine çokça laf edilirken kocaman kocaman anlamlar yüklendi. Kitaplar çıkarıldı bol bol yeni belirlemeler, hatta 'bir adım daha gidilseydi devrim olacaktı' vb. vb. çokça değerlendirmeler yapıldı. Peki, bugünkü yaşanan süreci o zaman nasıl adlandıracağız? Tüm bunlarda yola çıkarak bunalar yanıt olabileceği inancıyla Haklıyız Kazanacağınız savunmasında da bir bölümü broşür olarak yayınlamayı uygun gördük. Bu nedenle konunun günceliği ve önemi açısından geleceğe ve bu tartışmalara ışık tutması dileğiyle...

Şubat 2016

BURJUVAZİ DEVLETİ SINIFLAR ÜSTÜ GÖSTERMEK İSTER

“Devleti yıkmaya çalışmak”!... Oligarşi için “suç”ların en büyüğü bu oluyor. Devletin ne olduğu, otoritesini ve üstünlüğünü nereden aldığı, nasıl bir tarihsel evrime sahip olduğu ve üzerinde biçimlendiği ekonomik, sosyal ve siyasal temel fazla önemli değil!... Olgunun bu yanları tartışma konusu bile edilmez!

Devletin “üstün irade”nin ürünü, “kutsal” ve “dokunulmaz” olduğu olgusu egemen sınıfların tarih boyunca ileri sürdükleri bir düşüncedir. Devlet, her zaman bir “tabu”, “kutsal” bir varlık olarak ele alınmış ve öyle kabul ettirilmiş, veya ettirilmeye çalışılmıştır. Bu yaklaşım, tarihsel gelişim süresince üzerinde biçimlendiği ideolojik motiflerin değişmesine karşın, temel özelliğini sürdürme gelmiştir. Dün böyleydi, bugünde böyledir!.. Bu nedenle egemen sınıflar devlet olgusunun tartışılmasının bile karşısında olmuşlardır. Devletin nesnel temel siyasal niteliğini, tarihsel evrimini irdelemeye kalkışmak, “büsyü”yü bozan bir davranış olarak değerlendirilmiş ve en ağır bir şekilde cezalandırılmıştır.

Egemen sınıflar için devlet, bir kutsallık “hale”si ile çevrelenmeli, dokunulmaz bir olgu olarak kavranmalıdır. Aksi taktirde ayaklarının altındaki toprağın çekilip alınacağına bilincindedirler.

Bilim ve tekniğin gelişmediği, dolayısıyla doğanın ve toplumun yasaları üzerindeki “giz”in kendini koruduğu ilk ve ortaçağ karanlığında, her sosyal ve siyasal olgu gibi devlet de mistik bir şeydir. Köle sahipleri ve feodallerin hüküm sürdüğü çağlarda egemen sınıfların üzerinde yükseldikleri ideolojik temel “din”dir. Sömürü, din örtüsü altında gerçekleştirildiği için devlet de tanrının bir iradesi, cisimleşmesidir. Kölecî Mısır ve Atina’da olduğu gibi feodal Roma’da da tüm tiranlar, firavunlar ve krallar tanrının oğlu veya elçisidirler; onun iradesinin temsilcisidirler. Dolayısıyla kurulu düzen ve devlete karşı gelmek, tanrıya ve onun iradesine karşı gelmektir

---

ki, bu diri diri ateşte yakılmaktan, canlı canlı toprağa gömülmeye kadar en vahşi işkencelere maruz kalmayı gerektiren bir suçtur.

Kısacası devlet kutsal bir “zırh”a büründürülmüş, sınıfsal ve siyasal niteliği gizlenmiştir. Burjuvazinin doğması ve siyasal olarak egemen olmasıyla birlikte, bu mistik “zırh” ikinci plana düşer ve soyut bir “akıl”cılık üzerinde biçimlenir.

Burjuvazi, üretici güçlerin gelişimi açısından bilim ve teknolojiye gereksinim duyuyordu. Diğer yandan, siyasal egemenliği eline geçirmesi için her şeyden önce feodal mutlakiyetin mistik kabuğunu kırması gerekiyordu. Bu nedenle burjuvazi dine, kiliseye, özcesi akla karşı düşüncelere tavır almak zorunda kaldı. Din yerine “akıl” ve deneyin belirleyiciliğini yerleştirdi. Dini hepten yadsımamakla birlikte, onun toplumsal ve siyasal yaşamın temel belirleyicisi olma konumunu yok etti ve bireylerin kendi “inancı” sorununa indirgedi.

Burjuvazi devletin mistik kabuğunu kırmasına karşın, onun “kutssal”lığını, dolayısıyla “sınıflar üstü”lüğünü ve dokunulmazlığını devam ettirdi. Devlet artık tanrının iradesi veya elçisi değil, “ulusal” pazar düşüncesinin bir türevi olan “vatan ve milletin bir koruyucusu”dur. Böylece devlet yeni örtüsüyle “toplumun çıkarları”nın koruyucusu ve akıl yönetimidir. Kargaşayı, kaosu ve dış saldırıları yok eden, “toplumsal düzeni” sağlayan bir varlıktır. En büyük suçlar bu “kutsal”lık adına sürdürülür, halkların köleleştirilmesi, sömürgeleştirilmesi için kendi aralarındaki it dalaşının temeli de budur.

Emperyalizmle birlikte devletin “kutsal”lık örtüsü akla karşı düşüncelerle de beslenmiş, egemen sınıfların ideolojik cephaneliğindeki her türden yalan ve demagoji ile dokunulmaz kılınmıştır. Böylece devlet “kutsal”, “karşı gelinmez” ve “toplumun koruyucusu” bir olgu olarak nitelenir ve buna karşı çıkmak Ortaçağı aratmayacak yöntemlerle cezalandırmayı gerektiren bir “suç” olarak değerlendirilir.

Askeri savcının “suç”lamaları da bu ideolojik temelde gelişmiştir. Doğal olarak, bu suçlamalar geri bırakılmış bir burjuvazinin, bünyeyi “arızsa”larından ileri gelen tedavisi olanaksız ilkelliği ve kabaliğiyle biçimlenmiştir. Savcının iddianame ve mütalaasının her satırı “... güçlü ve yıkılmaz müessese”, “devlet ve millet düşmanı”, “Türk insanının (...) tarih boyunca hep devleti olmuştur” mantığının izini taşımaktadır. Devletin “kutsal”lığı ve “dokunulmaz”lığını vaaz eden bu ırkçı-faşist yaklaşım bizler için yeni olmamakla birlikte, yalan ve demagoji temeli üzerinde yükselen tarihi gerçekliğin yadsınması olması yanı sıra önem kazanmaktadır.

Bütün egemen sınıf temsilcileri gibi askeri savcı da bu “suç”lamalarıyla, devleti “sınıflar üstü” bir konuma yerleştirerek, “kutsal” ve “dokunulmaz” kılarak, onun burjuvazinin sömürü ve baskı aracı olma niteliğini gizlediği gibi Marksist-Leninistlerin mücadelesinin tarihsel ve siyasal haklılığını yok etmek, en azından gölgelemek istemektedir.

Aslında savcının ülkedeki sosyal ve siyasal hareketlenmeleri açıklayış tarzı da bu şekildedir. Yine, nesneliliğinden koparılmış bir şekilde Marksist-Leninistlerin, “yöneticilerin hatalarını -veya doğal birtakım farklılıklar istismar etmesi”, “dış güçlerin kışkırtması” vb. idealist düşünce biçimi işlenmektedir. Doğaldır ki, bu düşünce biçimi devlet olgusunu da nesneliliğinden soyutlayacak ve onu kutsallaştıracaktır.

Tarihsel bilinçten yoksun bu yaklaşım tarzı, entellektüel yetersizlik, kapasitesizlikle birleştiğinde ise handikaplarla dolu bir görünüm sergilemektedir. Her şey birbirine karışmakta, birbirini yadsıyan olgular yan yana getirilip hayali “suç”lar üretilmektedir.

Askeri savcı bir yandan devleti “ezelden beri varolan ve var olacak” bir olgu olarak açıklayıp Marksist-Leninistleri soyut bir devlet düşmanlığı ile suçlarken diğer yandan yine bir devlet biçimi olan “proletarya diktatörlüğü”nü kurmaya çalışmakla da suçlayabiliyor.

Savcının, cahillikten kaynaklanan saçmalıklar ve çelişkiler yu-

---

mağı olan bu iddiasının aslında ciddiye alınacak bir yanı yoktur. Ancak yine de bu cahillik karşısında bir şeyler söylemek gerekiyor.

Evet, biz sizin devletinize karşıyız ve onu temelleriyle birlikte yıkmak istiyoruz. Ama biz aynı zamanda yeni bir devlete de ihtiyaç duyuyoruz. Amaçladığımız toplumu kurabilmek için, burjuvazi başta olmak üzere tüm sömürücü sınıfları ve onlara varlık kazandıran sömürü ilişkilerini ortadan kaldırmak için, sömürünün olmadığı bir toplum düzenini kurmak için, sosyalist insanı yaratmak için bir devlete ihtiyacımız vardır. Bu devlet proletarya diktatörlüğüdür. Kesintisiz devrim anlayışımızın nihai hedefi proletarya diktatörlüğünü kurup, sınıfsız topluma geçişi sağlayacak temelleri oluşturmak olmakla birlikte, ülkemiz koşullarının bir sonucu olarak devrimimizin yaratacağı ilk devlet biçimi Devrimci Halk Diktatörlüğü olacaktır. Bu ise ekonomik-siyasal-sosyal temelleri ve sınıfların egemenlik biçimi açısından farklılık taşımakla birlikte proletarya diktatörlüğünün bir biçimidir. Ancak savcının bunları anlayabileceğini sanmıyoruz. Savcı, halk diktatörlükleri ile proletarya diktatörlüğünün aynı şey olmadığını bilmediğinden, sağdan soldan duyduğu uydurma şeylerle karşımıza çıkıyor.

Fakat bu tür açmazları o denli çok ki üzerinde fazlaca durmayı gereksiz buluyoruz. Bilgi fukaralığı, ırkçı-faşist düşünüş biçimi ve demagoji iç içe geçince ortaya anlamsız bir ucubeden başka bir şeyin çıkmayacağı açıktır.

Burjuva mantığa göre devletin hangi tarihsel sosyal gelişmenin ürünü olduğu; hangi aşamada ve nasıl biçimlendiği; nasıl bir tarihsel evrime sahip olduğu hiç mi hiç önemli değildir. Kaldı ki, sahip olduğu idealist bakış açısı bu tarz düşünmeye de engeldir. O nedenle her yerde olduğu gibi iddianamede de devlet "kutsal" bir olgu "tarihten bu yana var olan" bir olgu olarak tanıtılıyor.

Gerçekten devlet nedir? Savcının iddia ettiği gibi "Türk insanının tarihten bu yana sahip olduğu bir koruyucu" mu yoksa bir sınıfın başka bir sınıf üzerindeki baskı aracı mı? Hangi tarihsel aşamada,

---

hangi ekonomik-sosyal gelişmenin ürünüdür ve nasıl bir tarihsel evrim geçirmiştir?

Bu soruların yanıtı savcının ırkçı-faşist yaklaşımını açığa çıkaracağı gibi bugünkü oligarşik devletin niteliğini de gözler önüne serecektir... Dolayısıyla ikiye bölünmüş demagogilerini de...

DEVLET TOPLUMUN SINIFLARA BÖLÜNMESİNİN BİR ÜRÜNÜDÜR VE SINIFLARLA BİRLİKTE YOK OLACAKTIR

Devlet burjuva ideologlarının iddia ettiği gibi, tarihten bu yana gelen, kendi başına soyut, toplumsal gelişmeden bağımsız bir olgu değil, toplumun sınıflara bölünmesinin bir ürünü olarak ortaya çıkmış bir olgudur.

Toplumun ilk evresinde, ilkel komünal toplumda, devlet diye bir örgütlenme yoktur. Sınıfların olmadığı, doğal bir işbölümünün ege- men olduğu, ürün fazlası ve bunun kaynaklık ettiği özel mülkiyetin olmadığı bir toplumsal aşamada, devlet diye özel bir örgütlenmeye de ihtiyaç olmadığı toplumbilim alanındaki bütün araştırmalarla kanıtlanmıştır.

Devleti, toplumsal gelişmeden bağımsız, kendi başına soyut bir olgu olarak, "aklın imgesi ve gerçekliği", "ahlaki düşüncenin gerçekliği" vb. olarak tanımlayan idealistlere ENGELS'in yanıtı şöyledir:

"...devlet, topluma dışardan empoze edilmiş bir güç değildir; HE- GEL 'in ileri sürdüğü gibi, 'ahlak fikrinin gerçekliği', 'aklın imgesi ve gerçekliği' de değildir. Devlet, daha çok, toplumun, gelişmesinin belirli bir aşamasındaki bir ürünüdür; bu, toplumun, önlemekte ye- tersiz bulunduğu uzlaşmaz karşıtlıklar biçiminde bölündüğünden, kendi kendisiyle çözümlenmez bir çelişki içine girdiğinin itirafıdır. Ama, karşıtların, karşıt ekonomik çıkarlara sahip sınıfların, kendil- erini ve toplumu, verimsiz bir mücadele içinde eritip bitirmemeleri için, görünüşte toplumun üstünde yer alan, çatışmayı hafifletmesi, 'düzen' sınırları içinde tutması gereken bir güç ihtiyacı kendini ka- bul ettirir; işte toplumdan doğan, ama onun üstünde yer alan ve

---

gitgide ona yabancılaşan bu güç, devlettir.” (F.ENGELS, Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Sol Yayınları, Eylül 1974, s. 235)

Devlet, toplumun uzlaşmaz karşıtlıklar olarak sınıflara bölündüğü, bu karşıtlığı nesnel olarak uzlaştırmamanın mümkün olmadığı bir evrede ortaya çıkmıştır. Fakat bunu söylemek yeterli değildir. Nitekim birçok küçük-burjuva ve burjuva ideoloğu, su götürmez tarihsel gerçeklerin baskısı altında, bir yanılla da Marksizm’i evcilleştirmek, kabul edilebilir kılmak için, devletin, toplumun uzlaşmaz karşıtlıklara bölünmesiyle ortaya çıktığı gerçeğini kabul etmekte, ama “sınıfları uzlaştıran” bir güç olduğunu da vurgulamayı ihmal etmemektedirler.

Toplumda iktisadi bakımdan egemen olma; üretimin, üretim araçlarının gelişmesi, toplumun ihtiyacından fazlasının üretilmeye başlanması yani artık-ürünün ortaya çıkmasıyla söz konusu olmuştur. Artık-ürünü elinde bulunduran kesim, giderek iktisadi bakımdan tek güç olmaya başlar. Böylece toplum, üretim araçlarını elinde bulunduran sömürücüler ve üretim araçlarından yoksun sömürülenler olarak iki kutba ayrılmaya başlar. Elbette ki, bu birdenbire olmamıştır. Binyılları içeren çok yönlü bir gelişimin biçimlendirdiği bir olgudur. Diğer yandan, bölünmenin iktisadi temelinde olması, karşıtlığı nesnel olarak uzlaştırmamanın olanaksız oluşunu gösterir. Bu durumda, çıkarları nesnel olarak uzlaşmaz karşıtlık biçimini alan sınıfları bir arada tutmak nasıl mümkün olacaktır? Açıktır ki, bir baskı gücüyle olacaktır bu. Devlet de bu baskı araçlarından biridir ve ENGELS bunu şu şekilde ifade eder:

“Devlet, sınıf karşıtlıklarını frenlemek ihtiyacından doğduğuna, ama aynı zamanda, bu sınıfların çatışması ortasında doğduğuna göre, kural olarak en güçlü sınıfın, ekonomik bakımdan egemen olan, ve bunun sayesinde, siyasi bakımdan da egemen sınıf durumuna gelen böylece ezilen sınıfı boyunduruk altında tutmak ve sömürmek için yeni araçlar kazanan sınıfın devletidir.” (F.EN-

---

GELS, Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Sol Yayınları, s.237238)

Toplumlar tarihinde devlete en yakın örgütlenme, toplumun yeni yeni sosyal farklılaşmalara uğradığı dönemde, sosyal yaşamı düzenlemek, su kanalları ve yolları korumak, toplumu dış saldırılara karşı savunmak amacıyla oluşturulan kamu gücüdür. Bu kamu gücü, toplumun bağrında doğmuştur ve toplumun hizmetindedir. Ama ne zaman ki, toplum uzlaşmaz karşıtlıklara bölünür. İşte o zaman, bu kamu gücü, toplumdan yabancılaşmaya başlar, egemen olan sınıfın elinde, ezilenleri baskı altında tutan, dolayısıyla toplumun üstünde bir güce dönüşür. Sınıf karşıtlığı güçlenip keskinleştikçe, bu kamu gücünün toplumdan yabancılaşması ve güçlenmesi de paralel olarak artar.

Toplumda iktisadi bakımdan egemen olanın siyasal bakımdan da egemenliğini gerçekleştiren bu “kamu gücü”nün kuruluşu ve niteliği ENGELS’te şöyle açıklanır:

“İkinci olarak, bizzat silahlı güç halinde örgütlenen halkla artık doğrudan doğruya aynı şey olmayan bir kamu gücünün kuruluşu gelir. Bu özel kamu gücü zorunludur; çünkü, sınıflara bölünmeden sonra, halkın özerk bir silahlı örgütlenmesi imkansız duruma gelmiştir. (...) Bu kamu gücü her devlette mevcuttur; sadece silahlı adamlardan değil, ayrıca maddi eklerinden, (...) hapishaneler ve her türlü ceza kurumlarından meydana gelir.” (F.ENGELS, Ailenin özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni. s. 236)

Böylece sorun açıklığa kavuşuyor. İktisadi bakımdan egemen olan sınıf, karşıtlarını baskı altında tutmak ve sömürmek için özel silahlı örgütlenmeler (ordu) ve hapishanelerden oluşan bir “kamu gücü” vasıtasıyla siyasi bakımdan da egemenliğini kurar.

Neden, silahlı örgütlenmeler, hapishaneler vb. baskı kurumları?

Özel bir gizleme çabası içinde olanlarla, dar kafalılar dışında, herkes bilir ki, toplum üzerinde yer alan ve topluma yabancılaşan özel silahlı müfrezelere (polis ve sürekli ordu), hapishane vb. ku-

---

---

rumlara duyulan ihtiyaç, toplumun uzlaşmaz karşıtlara bölünmesinden kaynaklanmıştır. Burjuva ve küçük-burjuva ideologların, “hayatın artan karmaşası”, “görevlerin farklılaşması” vb. açıklamaları bilime aykırıdır. Marksizm-Leninizm ortaya koymuştur ki, eğer toplumun uzlaşmaz karşıtlara bölünmesi ortadan kaldırılırsa, en yüksek bir teknik temel üzerinde kurulacak toplumlarda bile, bu tür özel silahlı müfrezelere gereksinim olmayacaktır. Elbette ki, ilkel örgütlenmelerden farklı örgütlenmelere sahip olunacak, ama bunlar sınıflı toplumlar benzeri özel silahlı müfrezeler olmayacaktır.

Evet, işte Marksizm-Leninizm’in devlet olgusuna tarihsel yaklaşımı budur. Bu yaklaşım, tamamen tarihsel gerçeklik temeli üzerinde biçimlenmiş bilimsel bir yaklaşımdır. Ve bilimin üzerinde yükselen Marksist-Leninist ideoloji, devletin ezeli ve ebedi bir kurum değil, sınıfların ortaya çıkışıyla birlikte var olduğunu kanıtlamış durumdadır.

Devleti, “tarihten bu yana” varsayan burjuva ideologlarının (tabii askeri savcının da) tarihsel gerçekliği yadsıyan yaklaşımları bu kadarla kalmıyor. Devletin tarihsel evrimi, onun geçirdiği değişiklikleri de yok sayıyorlar.

TARİHTE BAŞLICA DÖRT DEVLET TİPİ DEĞİŞİK BİÇİMLER ALTINDA VAR OLMUŞTUR

Egemen sınıfın ezilen sınıf üzerindeki baskı aygıtı olan devletin tipi ve biçimi, içinde yaşanılan toplumsal aşamanın özellikleri tarafından belirlenir. Başka bir deyişle, toplumsal aşamayı karakterize eden üretim tarzı, sömürünün gerçekleşme şekli, bunun bir aracı olan devleti de koşullandırır. Tarihselliği içerisinde bakıldığında görülür ki, devlet, hiç de askeri savcının iddia ettiği gibi değişmez, mutlak değildir. Toplumsal değişmeye paralel olarak gelişmiş ve biçimlenmiştir.

Toplumlar tarihi, bugüne kadar dört devlet tipine tanık oldu. Bunlar, köleci devlet, feodal devlet, kapitalist devlet ve sosyalist devlettir. Bu devlet tiplerinden ilk üçünün ortak özelliği, sömürücü bir

---

azınlığın, sömürülen çoğunluk üzerindeki baskı aracı olmasıdır. Sosyalist devlet ise, sömürülen çoğunluğun (sömüren-sömürülen biçimindeki eski ilişkinin ters çevrilmesiyle değil, ortadan kaldırılmasıyla oluşturulan) baskı aracıdır ve esasta yarı-devlet özelliği gösterir. Fakat hepsinin ortak özelliği, bir sınıfın egemenlik aracı olmasıdır. Marksist-Leninistler, askeri savcı gibi seçmeci olmadıklarından, nesnel gerçeğin diyalektik tarzda kavrayışına sahip olduklarından, sosyalist devletin de bir egemenlik ve baskı aygıtı olduğunu yadsımazlar. Ama sosyalist devletin ayır edici özelliği, sömürünün ortadan kaldırılmasını amaçlamış olması ve sönmeye doğru bir gelişim göstermesidir. ENGELS'in deyişiyle, o, "devlet olmayan devlettir". Çünkü devleti ortaya çıkaran sınıfların uzlaşmaz karşıtlara bölünmesine son verecek ve böylece, devletin nesnel temelini ortadan kaldırarak kendisini de yok edecektir.

Diğer devlet tiplerinde ise, durum tamamen tersidir. Sömürünün sürdürülmesi ve giderek güçlenmesi şeklinde bir özelliğe sahiptirler. Devletin tarihsel gelişimi incelendiğinde, örneğin feodal devletle, günümüzün kapitalist emperyalist devletleri karşılaştırıldığında, kapitalist-emperyalist devletin yetkinleşme ve daha güçlü, daha karmaşık mekanizmalar yaratma özelliği görülecektir. Aynı şekilde, emperyalizm öncesi kapitalist devletlerle, emperyalist-kapitalist devletler kıyaslandığında aynı gelişim özelliği görülür.

Devletler, tip ve biçim açısından farklı özellikler gösterirler. Devlet tipi kavramı, üretim tarzının belirlenmesine tekabül eder. Sınıfsal içeriği ise, egemen sınıfın niteliği tarafından belirlenir. Bu anlamda, köleci toplumdaki devlet tipi köleci devlet, sınıfsal karakteri, köle sahiplerinin devleti; feodal toplumda feodal devlet ve feodal beylerin devleti olurken; kapitalist toplumdaki devlet tipi, kapitalist devlettir. Ve sınıfsal karakteri burjuvadır.

Devlet biçimi ise, ülkenin ekonomik gelişme düzeyi, sınıfların subjektif durumları, toplumsal-siyasal gelenekler, egemen sınıfların kendi aralarındaki ilişki ve çelişkileriyle, ülkeyi kuşatan koşul-

---

ların vb. belirlediği, egemenlik olgusunun pratikteki biçimlenişidir. Yani egemen sınıfların diktatoryasını gerçekleştirme biçimidir. Bu anlamda, aynı üretim tarzında, dolayısıyla aynı devlet tipinde, değişik biçimlere rastlamak mümkündür ve öyle olmaktadır.

Köleci ve feodal devletler, kapitalist devlet gibi, sömürücü azınlığın sömürülen çoğunluk üzerindeki baskı araçları olmakla birlikte, bu iki toplumun üretim tarzının niteliğinden ötürü, kapitalist devletten farklı özellikler gösterirler.

Köleci ve feodal toplumda, sömürü “ekonomi dışı zor” yani çıplak zor ile gerçekleştiğinden, devlet, bizzat sömürücü sınıflarla özdeşleşmiştir. Bu toplumlarda devlet, sömürücü sınıflar tarafından doğrudan doğruya yönetilir ve sömürülen yığınlar üzerinde egemen sınıfların elindeki sopa haline gelir. Din ve çeşitli ideolojik aygıtlarla beslenmesine, bu araçlarla ezilenlerin tepkileri nötralize edilmesine karşın, “artık ürün”e el koymanın doğrudan doğruya egemen sınıflar tarafından gerçekleştirilmesinden ötürü, devlet bunu sağlayan bir araç işlevine sahiptir. Silahlı “kamu gücü” doğrudan doğruya egemen sınıfın üyelerinden oluşur. Köleci ve feodal devlet, bu genel özelliklerine karşın, tarihsel süreçte farklı biçimler göstermişlerdir. Örneğin köleci devlet tipinde; Atina site devletlerinde olduğu gibi köle sahipleri arasında gerçekleşen “demokrasi”ye veya diktatörlüğe, ayrı devlet biçimleri olarak rastlıyoruz.

Kapitalist devlet ise, kapitalist üretim tarzının gereği olarak farklı özelliklere sahiptir. Kapitalist üretim tarzında, sömürü, “ekonomik zor” yöntemleriyle gerçekleştiğinden, burjuvazinin doğrudan devlet kurumları içinde yer alması zorunlu değildir. Çünkü sömürü, köleci ve feodal toplumlardaki gibi “artık ürün”e “zor”la el koyma biçiminde değil, özgür emeğin sömürülmesiyle “artık değer”e el koyma biçiminde gerçekleşmektedir. Ayrıca üretimin genişlemesi ve çeşitlenmesiyle beraber “artık ürün”e doğrudan el koyma olanaksızlaşmıştır. Bu nedenle burjuva devlette burjuvazi sömürüyü,

---

yönetimini çeşitli kanallarla kendine bağladığı, uzantısı durumuna getirdiği bürokrasi ve diğer temsilcileri vasıtasıyla gerçekleştirir. Böylece devlet, görünüşte burjuvaziden bağımsızlaşmıştır. Burjuva ideologları bu göreliliğe bakarak, devletin “sınıflar üstü” olduğunu ispatlamaya çalışsalar da, bu boşuna bir çabadır. İdealist düşünce tarzı, şeylerin görünür yanlarına takılıp kaldığı için; burjuva devletin, burjuvazinin egemenlik aygıtı olarak nasıl oluştuğu, burjuva devrimleri sırasında ve ezilen yığınların bağımsız eylemleri karşısında hangi değişikliklere uğradığı, nasıl bir evrim geçirdiği ve aldığı biçimleri incelemeyiz, inceleme zahmetine katlanmaz.

Burjuva topluma özgü devlet, mutlakiyetin çöküş döneminde burjuva devrimleriyle doğmuştur. Bu devlet aygıtının en ayırt edici özelliği niteliğindeki iki kurum, ordu ve bürokrasidir. Bu kurumlar burjuvaziye binlerce bağla bağlıdır. Burjuvazi bu iki kurumla birlikte sayısız ideolojik, sosyal, siyasal ve kültürel kurumla egemenliğini pekiştirir. Bürokrasi ve ordu, burjuva egemenliğinin gövdesini oluşturur. Bu kurumların gelişip yetkinleşmesi, burjuva devlet mekanizmasının güçlenmesi demektir. Burjuvazi, başta küçük-burjuvazi olmak üzere, diğer kesimlerin yukarı tabakalarına dağıttığı “asaslak”lık paylarıyla, burjuva mülkiyetle kurulan ilişkilerle, toplum üzerinde sağladığı statülerle, rüşvet, satın alma ve ideolojik aygıtlarla devleti kendine bağlar ve toplumu bir ağ gibi sarar.

Burjuvazinin bu bağı yok sayması ve küçük-burjuva politik hareketlerin bu bağı görememesi doğaldır. Ama proletarya ve emekçiler, bizzat pratik mücadele içinde edindiği acı deneylerle bu bağı görür ve devletin sınıfsal niteliğini kavrarlar.

Burjuva devlet, biçim bakımından çeşitlilik gösterir. Öz itibarıyla değişmemekle birlikte, biçimdeki bu çeşitlilik, belirttiğimiz gibi, başta ezilen sınıfların bağımsız siyasal eylemi olmak üzere, toplumdaki sayısız ögenin karşılıklı etkileşiminin sonucudur. Burjuva devlet, istisnai olarak, mücadele halindeki sınıfların birbirlerini neredeyse

---

dengelediği, hiçbirinin tek başına egemenlik kurmayı başaramadığı, dolayısıyla kısmi ölçüde bir iktidar boşluğunun doğduğu dönemlerde, görünüşte arabulucu olarak, her iki sınıf karşısında belirli ölçüde bağımsızlaşan geçiş dönemi devlet biçimleri dışındada, emperyalist dönemde esas olarak iki kategoriye ayrılır: Burjuva demokrasisi ve faşizm!... Burjuvaziden görece bağımsız olarak şekillenen devlet biçimlerine; 17. ve 18. yüzyılların mülkiyetçi krallıkları, Fransa'da I. ve III. Bonapart iktidarı, Almanya'da Bismark yönetimi örnek gösterilebilir.1917 şubat Devrimi'nden sonra, burjuvazinin Sovyetleri dağıtarak tek başına iktidara sahip olma gücünden yoksun olduğu, Kerenski hükümeti de bu devlet biçimine girer. Hepsinin kendine özgü özelliklerine karşın, özünde burjuvazinin egemenliğini ifade eden nitelikleri değişmezdir.

Bu burjuva devlet biçimleri geçici özellikte olduklarından, özel olarak incelemeyeceğiz. Asıl olarak burjuvazinin temel iki egemenlik biçimini açmaya çalışacağız.

BURJUVA DEMOKRASİSİ BURJUVA EGEMENLİĞİNİN EN GÜVENLİ BİÇİMİDİR

Burjuva demokrasisi, burjuvazinin egemenlik araçlarından biri olması yanıyla, esasta burjuvazi için demokrasiyi içerir. Ve burjuva demokrasisi, burjuvazinin egemenliğini gizlemesi, devletin "sınıflar üstü" olduğu yanılısamasını yaratması, burjuva düzeninin çirkinliklerini en iyi örten siyasal yönetim biçimi olması itibarıyla, burjuvazi için en iyi, en güvenli yönetim biçimidir.

Burjuva demokrasisi, burjuvazinin feodal mülkiyete karşı zaferiyle kurduğu bir siyasal egemenlik biçimidir. Bu yanıyla ileri bir aşamadır. Nasıl ki, kapitalist pazar, feodalizmin kapalılığına göre tarihsel olarak ileri bir aşamayı ifade ediyorsa, burjuva demokrasisi de feodal mülkiyete karşı ileri bir aşamayı ifade eder. Fakat "özgürlük", "eşitlik", "kardeşlik" sloganlarıyla iktidara gelen burjuvazi, kurduğu egemenlik sistemi tarihsel olarak feodal mutlakiyetten daha ileri olmasına karşın, iktidarının daha ilk gününde,

---

sözünü ettiği “özgürlük” ve “eşitlik”in yalnızca kendisi için olduğunu gösterdi. Burjuvazi için demokrasi, sermayenin özgürce gelişeceği ve yarışacağı bir sistemdi. Dolayısıyla devlet, işçi ve emekçiler için bir diktatörlük olmaya devam edecekti.

Burjuva ideologlarının ve onların ideolojik etkisinden kurtulamayan küçük-burjuva dar kafalılarının överek bitiremediği burjuva demokrasisi, bugünkü sınırlarına kendiliğinden veya burjuvazinin ihsanıyla gelmedi. Burjuvazi, daha iktidarının ilk döneminde kanlarıyla kendine iktidar yolunu açan ezilen sınıflara biçimsel bile olsa hak tanımak istemedi. Kazanılan hakları yasaklama yoluna gitti. Örneğin seçimlere girme, seçme ve seçilme hakkı belirli bir servete sahip olanların hakkıydı. Kadınlara ve emekçilere oy hakkı yoktu. Emekçilerin güncel ekonomik, siyasal hakları savunmak için oluşturdukları sendikalar, birlikler acımasızca boğuluyordu. Fransa’da işçilerin birlik kurmalarını yasaklayan yasa, Jakobenler dahil, onlardan sonra gelen birkaç iktidar değişikliğine karşın sürdü.

Bugünkü burjuva demokrasisinin boyutu, ezilenlerin yüzyılları alan can bedeli mücadeleleri sonucu oluştu. Emekçi sınıfların demokratik haklar doğrultusunda verdikleri mücadele, burjuvaziyi gerilettiler ve burjuva demokrasisinin sınırlarını emekçiler lehine genişlettiler. Kapitalizm koşullarında demokrasi bilinci, esas olarak işçi sınıfı ve emekçilerin büyük bedeller ödeyerek verdikleri bu mücadelenin kazanımları olarak gelişti ve yerleşti.

Buna karşın, burjuva demokrasisinin, burjuva egemenliğinin bir mekanizması olduğu ve diktatörlüğü içerdiği gerçeği değişmemiştir. Emekçilerin ekonomik-demokratik haklara sahip olmaları, genel oy vb. yollarla siyasal iktidara etkide bulunma araçlarına kavuşmaları kuşkusuz önemli gelişmelerdir. Ama bunların hiçbiri, burjuvazinin egemenlik aygıtını sarsmaz.

Burjuva demokrasisinin, burjuvazinin egemenliğini gerçekleştiren bir baskı aracı olması, onun proletarya için hiçbir şey ifade etmeyeceği anlamına gelmez. Proletaryanın canı pahasına, büyük be-

---

deller ödeyerek kazandığı demokratik haklar onun kurtuluş mücadelesinde büyük öneme sahiptir.

Gerçekte genel oy ve parlamento, özünde "belirli bir süre için parlamentoda halkı, yönetici sınıfın hangi bölümünün ayaklar altına alacağına, ezeceğine, dönem dönem karar vermek" (LENİN, Devlet ve İhtilal, s. 63, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 6. baskı) dışında bir anlam ifade etmez. Burjuva demokratik haklara gelince, bunlar, proletarya ve emekçilerin iradesini yansıtmaktan çok uzaktır. Salt biçimsel açıdan bu iradenin ifade edilişi dışında bir anlam taşımazlar, gerektiğinde de pekala zorla el konulabilir niteliktedirler. Buna karşın, proletarya, kurtuluş mücadelesinde kazanılmış mevziler olarak, burjuva demokratik haklardan vazgeçemez.

Neden proletarya, özünde burjuvazinin baskı aracı olan burjuva demokrasinden yararlanmalıdır?

Öncelikle, işçi sınıfını demokrasi mücadelesi içinde olgunlaştıracığı, proletaryaya sınıf savaşımında yeni araçlar ve olanaklar sağlayacağı için; ikincisi, burjuvazinin gericisi, demokrasi düşmanı yüzünü açığa çıkaracağı ve böylece yapılan demagojilerin en geri unsurlar üzerindeki etkisini silmede rol oynayacağı için, proletarya, kapitalizm koşullarında da demokrasi savaşımı verir, verilmelidir. Burjuva parlamentosu tarihsel olarak zamanını doldurmuş olmakla beraber, pratik olarak (siyasal olarak) halen geniş kitlelerin umudu olmaya devam ediyorsa, proletarya, burjuva parlamentosunu bir kenara atamaz. Burada, burjuvazinin "demokrasi" demagojilerine destek olmak gibi saf kaygıların yeri yoktur. Burjuvazi, her zaman kendi çirkin yüzünü gizlemek ister. Proletarya ise, parlamentonun siyasal olarak ömrünü doldurmadığı koşullarda, parlamentoda yer alırken de, elbette burjuva demokrasisinin teşhirini ve sosyalist demokrasinin savunulmasını temel alır. Aksi taktirde, objektif olarak burjuvazinin destekçisi konumuna düşer.

Evet, burjuvazi sürekli olarak "demokrasi" yalanını savuruyor. Elindeki dev olanaklarla, bilim ve tekniğin son buluşlarını kulla-

---

narak... Ve bu demagojinin hiç etkili olmadığı da söylenemez.

Başta küçük-burjuvazi olmak üzere, nesnel olarak burjuva ideolojisinin etki alanı içinde olan toplumun önemli bir kesimi, burjuva demokrasisinin biçimsel kurumlarına takılıp kalmakta, sınıfsal özünü ve diktatörlüğünü gözden kaçırmaktadırlar. Bu etkilenişin, kendilerine “proletaryanın siyasal örgütü” niteliğini yakıştıranların önemli bir bölümünü de kapsadığını belirtelim. Burjuva demokrasisi sınırları içinde iktidar hayalleri kurmak, bu etkinin yansıması olarak kavranmalıdır.

Kapitalist gelişmenin burjuva anlamda da olsa yarattığı refah, bu gelişmenin nesnel temelini oluşturur. Fakat, emperyalizm dönemiyle birlikte burjuvazi artık gericileşmiş, demokrasinin baş düşmanı olmuştur. Sürekli bir nitelik kazanan ekonomik bunalımla birlikte, proleter devrimler çağının açılması, burjuvaziyi siyasal planda da en gerici sınıf konumuna getirmiştir. Buna karşılık, sınırları sürekli daralmakla birlikte, emperyalist metropollerde var olmayı sürdüren burjuva demokrasisi, esas olarak proletarya ve emekçi sınıfların demokratik hak ve özgürlüklerine sahip çıkmaları, burjuvaziyi zorlamalarının yarattığı denge üzerinde yaşayabilmektedir. Ve burjuvazi, yönetemez duruma geldiği noktada, bu dengeyi “zor” a dayanarak kendi lehine bozabilmekte, proletarya hareketini yenilgiye uğratabildiği ve küçük burjuvaziyi, açık terörcü diktatörlüğünü kurmak için yedekleyebildiği anda, tüm demokratik kurumları tasfiye ederek, devleti faşist tarzda yeniden örgütlemektedir.

FAŞİZM BİR BURJUVA DEVLET BİÇİMİ OLARAK EMPERYALİST BURJUVAZİNİN GERÇEK YÜZÜDÜR

Burjuva ideologları, faşizmi, “hastalıklı” kişilerin toplumu maceraya sürüklemesi, çeşitli kişi ve kurumların “saf” hataları ile açıklamaya çalışırlar. Onlara göre 1920’lerin İtalya’sı ve 1930’ların Almanya’sının içinde bulunduğu ekonomik-sosyal ve siyasal koşulların hiç mi hiç önemi yoktur. Eğer “psikospat” ruhlu MUSSOLİNİ ve

---

HİTLER olmasaydı, Avrupa, faşizmi yaşamayacaktı. Ama ne var ki, ne faşizmin demagoji ve yalanları, ne de burjuva ideologlarının idealist açıklamaları gerçeği gizleyemiyor. Faşizmin, nesnel-tarihsel irdelenmesi, onun burjuva sınıf karakterini somut olarak ortaya çıkarmıştır.

Faşizm, kapitalizmin sürekli ve genel bunalımının yarattığı koşulların burjuvaziyi içine düşürdüğü sosyal, siyasal açmazlarının ürünüdür. Faşizmin iktidar olarak biçimlendiği ülkelere bakıldığında bu açıkça görülür. Faşizmin, neden Almanya ve İtalya'da iktidar olduğu, örneğin, Fransa'da veya İngiltere'de iktidar olamadığı gibi sorulara, ancak bu çerçevede yanıt verilebilir. "Diğer ülkelerde HİTLER veya MUSSOLİNİ benzeri bir deli olmadığından faşizm iktidar olamamıştır" gibi bir cevap, bilinçli bir çarpıtma değilse, büyük bir safdilliktir. Cevabı, emperyalizmin nesnelliğinde ve faşizmin iktidar olduğu ülkelerin koşullarında aramak gerekiyor.

Emperyalizm "tekelci devlet kapitalizmi"dir. Mali sermayenin, bütün iktisadi ve siyasi yaşama egemen olmasıyla, tekellerle devlet iç içe girmiştir. Diğer yandan, dünyanın gerek pazar, gerek toprak bakımından paylaşılmasının tamamlanmış olması kapitalizmi pazar bunalımına sokmuştur. Bu bunalım, onun son ve genel bunalımıdır. Ekonomik temeldeki bu gelişme, siyasal üst yapıya da siyasi gericilik olarak yansır.

Emperyalizmin pazar bunalımı, emperyalistler arasında pazar rekabetini silahlı çatışmalara (paylaşım savaşlarına) sıçratırken, emperyalist ülkelerde militarizmin artması, düşük üretim, işsizlik, iflaslar ve tekelci gruplar arasında rekabetin kızışması vb. şekilde toplumu sarsan bunalımlara yol açar. Diğer yandan, bu ekonomik ve sosyal bunalımın bir yansıması olarak işçi sınıfı ve emekçilerin iktidar mücadelesi -Sovyet devriminin yarattığı büyük coşkuyla dayükselir. Kısacası, tekeller, kelimenin gerçek anlamıyla, mevcut yöntemlerle artık yönetememe sorunuyla karşı karşıyadırlar.

Emperyalist burjuvazinin önünde iki yol vardır: Birincisi, mevcut

---

yönetim biçiminde herhangi bir değişikliğe gitmeksizin egemenliğini sürdürmek (ki bu, onu her saat kaçınılmaz sona götürür): ikincisi, yönetim biçimini değiştirerek baskı ve demagojinin tüm biçimlerini işletebilecek, işçi sınıfı ve emekçilerin tüm demokratik haklarını yok edebilecek, demokratik ve siyasal örgütlenmelerini ortadan kaldıracak, dizginsiz bir şovenizmle toplumu emperyalist paylaşım savaşları için ideolojik ve moral açıdan motive edebilecek faşist diktatörlüğe yönelmek...

Faşizme kaynaklık eden koşullar, tarihsel gerçeklerdir bunlar...

1920-30'lu yıllar, kapitalizmin genel bunalımının en şiddetli evrelerinden biridir. Kapitalist sistem adeta temellerinden sarsılmaktadır. Bunalımın en şiddetli yansıdığı ülkeler ise, I. paylaşım savaşından yenik çıkmış, dolayısıyla eldeki pazarlarını yitirmiş Almanya ve galipler arasında olmasına karşın yenilmekten beter olan İtalya'dır. Aynı zamanda, işçi sınıfı hareketinin en gelişkin olduğu ülkelerdir bunlar. Almanya ve İtalya finans oligarşileri, pazar sancıları içinde kıvranmakta, üretim fazlalığı, iflaslar, kapasite düşüklüğü, işsizlik had safhada bulunmaktadır. Bu noktada tekelci burjuvazi, baskı ve terörle işçi sınıfının mücadelesini bastırmak, toplumu yeni bir ideolojik motifle, ırkçı, saldırgan ve emperyalist bir temelde yeniden biçimlendirmek yolunu seçer.

Faşizm, herhangi bir sınıfın diktatörlüğü değildir. Bilindiği üzere kapitalizm öncesi toplumlarda, hatta tekel öncesi aşamada da açık terörcü diktatörlüklere rastlamak mümkün. Ama bunların hiçbiri faşizm olarak tanımlanmamıştır. Faşizmin ayırdedici niteliği, tekelci burjuvaziye dayanması ve onun açık terörcü diktatörlüğü olmasıdır. DİMİTROV, faşizmi, "tekelci kapitalizmin en gerici, en şoven, en emperyalist unsurlarının açık terörcü diktatörlüğüdür" şeklinde tanımlar.

Faşizmin en büyük silahı, "zor" temeli üzerinde yükselen yalan ve demagojidir. Bu araçlar vasıtasıyla sınıf karakterini gizlemeye çalışır. Halk kitlelerinin en gerici yanları; yüzyılların getirdiği ge-

---

lenek ve alışkanlıklar, dinsel ve etnik farklılıklar, kısacası tüm gerici felsefi, ideolojik, kültürel, sosyal ve siyasal kalıntılar, faşizmin kullandığı başlıca materyallerdir. Kimi yerde suni çelişkiler yaratır, kimi yerde halk kitlelerinin çelişkilerini çarpıtarak sunar ve kimi yerde de kitlelerin önyargılarını besleyerek kendisine etki alanı yaratır.

Faşizmin ideolojisi, ülkenin sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel ve tarihsel özelliklerine göre değişiklik gösterse de, temelini oluşturan, yalan ve demagoji üzerine yükselme karakteri değişmez. Almanya'da "Kuzey Ariyen ırkı"nın üstünlüğü demagojisi Yahudi düşmanlığıyla yoğrularak işlenirken, İtalya'da eski "Büyük Roma" düşünün canlandırılması, "Akdeniz Bizimdir" sloganı, İspanya'da "Hıristiyanlığın Kurtarılması" demagojisi körüklenir. Bunlar aynı zamanda onun ırkçı ve emperyalist karakterini de ifade eder. Diğer yandan tam birer ikiyüzlülükle, kitlelerin taleplerini çarpıtıp, inançlarını sömürür. Örneğin Alman faşizmi; işçi sınıfı ve emekçilerin sosyalizm istemlerini işlemekten, anti-kapitalist sloganları kullanmaktan çekinmemiştir. Faşizmin iktidara gelişi "devrim" olarak lanse edilmiş, "Nasyonal Sosyalizm" kavramıyla kitlelerin sosyalizm özlemine sahip çıkılmıştır.

Faşizmin diğer bir özelliği ise, "sınıflar üstü"lük demagojisidir. Buna göre, "sınıflar yok", "millet" ve "milletin çıkarları" vardır! Herkes devlet ve millet için çalışmalıdır! "Hak yok, ödev var" gibi sloganlarla da desteklenen bu propagandanın bir sonucu olarak ortaya çıkan "üreticiler birliği", "korporasyonlar" vb. örgütlenme biçimleriyle, işçileri sermayenin emrine sokar ve sömürüyü "kutsal" amaçlar ardına gizler. Ekonomik temele dayanan sınıflar arası uzlaşmaz çelişki, bu tür hukuki biçimler altında gizlenmeye çalışılır. Devlet, "sınıflar üstü" olduğuna göre, devlet otoritesinin her şeyi çözeceği propaganda edilir. Ama faşizmin iktidar yılları, işçi sınıfının en çok sömürüldüğü, dolayısıyla tekel kârlarının en çok arttığı dönemler olmuştur.

Tüm bunların yanında faşizmin en belirgin özelliği baskı kurumlarını ön plana çıkaran rolüdür. Siyasi polis, ordu, cezaevleri vb. kurumlar faşist devlet biçiminde baskı aygıtlarının birer kolu olmasının ötesinde, politik gelişmelerde belirleyici konuma gelirler. Faşizmin kitleleri yıldırarak etki altına almak politikasının en önemli aracı olarak bu kurumların önemli roller üstlenmesi kadar doğal bir şey olamaz tabii ki. Ancak bu kurumların içinde özellikle siyasi polisin rolünü vurgulamamız gerekir. Faşizm dönemlerinde siyasi polis neredeyse tekelci sermayenin pratik politik örgütüdür. En sinsi entrikalardan (sermaye içi çelişkilerde dahi) en amansız saldırılara kadar faşizmin tüm politik manevraları siyasi polisçe planlanıp uygulanır. Bugüne kadar yaşanan faşizm deneyleri bu kurumların faşist devlet içindeki rollerini açıkça ortaya koymuştur. Alman faşizmindeki Gestapo, faşist bir devlette siyasi polisin fonksiyonlarının nasıl olacağını tüm faşistlere göstermiştir. Keza toplama kampları da bugünün faşistlerine cezaevlerine doldurdukları yurtseverleri, devrimcileri nasıl "rehabilit" edecekleri konusunda zengin dersler bırakmıştır.

HİTLER faşizminin emperyalist yayılcılığının aracı olan ordu ise bugünkü emperyalist NATO uşağı generallere ilham kaynağı olmaktadır.

Bir kısım küçük-burjuva aydınlar ve tarihçileri, faşizmin yalan ve demagojilerine aldanarak ve kitle tabanı ile sınıf temelini birbirine karıştırarak, onu, "küçük-burjuvazinin sınıflar üstü iktidarı", "Bonapartizm", "bürokrasinin iktidarı" vb. ilginç kavramlar içine sokmaya çalışmaktadırlar. Faşizmin bu tahlili yanlış olduğu kadar, burjuvazinin aldatmacalarına objektif olarak destek vermektir. Öncelikle bilinmesi gereken faşizmin kitle gücünü oluşturan. Küçük-burjuvazinin, sınıf temelini ifade etmediği ve faşizmin sınıf temelini tekelci burjuvaziye dayandığıdır. Küçük-burjuvazi ekonomik, sosyal bunalım yıllarında hızla proleterleşmesine tepki duyar ve diğer yandan bir proleter devrimden korkar. Faşizm ise bu durumu sömürür. Önce-

---

likle küçük-burjuvazinin “güce tapma” psikolojisini açığa çıkaracak yöntemleri terör temelinde geliştirir. Milliyetçi duyguları “üstün ırk” sloganı ile emperyalist saldırganlık yönünde harekete geçirir ve “sınıf yok”, “ulusun devleti” vb. sloganlarla da proletaryanın sınıf mücadelesinin karşısına çıkarır. Yaratılan bu bilinç yanılsaması, faşizmin iktidarı için gerekli etki gücünü oluşturur. Ve proletarya, faşizmin bu politikalarına karşı doğru bir mücadele hattı tutturamaz, “sol” ve “sağ” sapma içinde olursa, faşizmin iktidarı gecikmeyecektir.

Herhangi bir siyasal rejimin niteliğini belirleyen, onun üzerinde yükseldiği kitle tabanı değil, bu rejimin ekonomik ve sosyal politikalarının hangi sınıfın çıkarlarına göre biçimlendiği ve onun sınıfsal içeriğidir. Faşizmin kitle tabanını küçük-burjuvazinin oluşturması, faşizmi yıkıma götüren çelişkidir. Çünkü faşizmin ekonomik ve sosyal politikaları küçük-burjuvazinin çıkarlarına karşıttır. Belirli bir süre terör, yalan, demagoji yoluyla yedeklenen küçük-burjuvazinin kitlesel desteği uzun vadede ortadan kalkar. Faşizmin tarihi bunun örnekleriyle doludur. İnsanların düşüncelerinin ve sınıfların tavrının, son tahlilde ekonomik çıkarlarının yönlendiriciliği altında olduğu unutulmamalıdır.

Faşizmin iktidara geliş biçimi de ülkeden ülkeye ve yaşanan tarihsel koşullara bağlı olarak farklılıklar gösterir. Örneğin Almanya ve İtalya’da aşağıdan yukarıya doğru kitle tabanına dayanarak iktidar olurken, Japonya’da askeri diktatörlük, İspanya’da iç savaş, Bulgaristan ve Doğu Avrupa ülkelerinde ise yukarıdan aşağıya darbe biçiminde gerçekleşmiştir. Bu farklılıklar faşizmi faşizm olmaktan çıkarmaz. Ülkenin emperyalist sistem içindeki yeri, sınıf mücadelesinin boyutları, tarihsel gelişim çizgisinin yarattığı özgünlükler vb. öğeler faşizmin iktidar oluş biçimlerini farklı kılabilmektedir.

ÜLKEMİZDE EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİN DEĞİL OLİGARŞİNİNDİR

Denilebilir ki, devletin “sınıflar üstü” olduğu demagojisi dünyanın

---

hiçbir yerinde ülkemizdeki kadar yaygın bir biçimde işlenmiyor. Egemen sınıfların her kademededen sözcüsü bunu vaazeder. Halka, baskı ve terörün en vahşisi, sömürü ve yağmanın en pervasızı yine “millet adına” yapılır. Faşizmin olguları sunuş biçiminin tipik özelliği olan “millet adına” demagojisi, devletin sınıfsal niteliği açığa çıktıkça daha yaygın işlenir. Egemen sınıflar için adeta bir can simidi olur.

Burjuvazinin politik temsilcisi partilerden, ordu ve polis gibi militarist kurumlarına kadar her kademedeki kişi, kurum ve kuruluş bu demagojiyi işler. “Devlet, millet içindir”, “egemenlik ulusundur” vb. biçimlerde dile getirilen bu demagojiler bütünüünün tek amacı vardır; devletin “sınıflar üstü” imajını ayakta tutmak!...

Bu demagojinin hiç etkili olmadığı da söylenemez. Ülkemizin tarihi gelişiminden gelen özellikler; Osmanlı İmparatorluğu’nun fetihçi, yağmacı siyasetinden Anadolu insanının uzak oluşundan kaynaklanan, “kerim devlet”, “baba devlet” imajı ve yeni Türk devletinin bir ulusal kurtuluş savaşı temelleri üzerinde yükselmesinin oluşturduğu özgünlük; yeni-sömürgeciliğin “milli şef” diktatörlüğünden kurtuluş, demokrasiye geçiş olarak gösterilerek biçimlenişi nedenlerinden ötürü, devletin “sınıflar üstü” imajı, diğer yeni-sömürge ülkelere nazaran daha güçlüdür.

Ülkemizde küçük ve orta-burjuvazinin yaygınlığı, alttan gelen tepkilerin emilmesi ve devletin sınıf niteliğinin perdelenmesinde önemli işlev görmektedir. Diğer yandan yeni-sömürgecilik ilişkilerinin zorunlu bir sonucu olarak iç pazarı genişletmeyi amaçlayan “altyapı” yatırımları (yol, elektrik, telefon vb.) kitlelerde “sosyal devlet” imajının güçlenmesinin ve çelişkilerin görünüşte yumuşamasının nesnel temeli olmaktadır.

Buna karşın özellikle 1970’lerden başlayarak, sosyal sınıflar arasındaki uçurumun derinleşmesi, çelişkilerin keskinleşmesi ve oligarşinin bunalımdan bunalıma sürüklenmesi sonucu her geçen gün emekçi sınıflar üzerindeki baskı ve sömürü arttırılmıştır. Diğer

---

yandan 1970'lerden başlayarak, Marksist-Leninist hareketin sınıflar mücadelesi arenasında etkin bir güç olarak yerini alması ve halk kitlelerinin çelişkilerine müdahalesi, başta burjuva ideolojisi olmak üzere her türden reformizme, sosyal-reformizme karşı yürüttüğü ideolojik, politik mücadele halk kitlelerinin bilinç ve örgütlülük düzeyini yükseltmiştir. Bu gelişmeler sonucu, devletin sınıf niteliğinin açığa çıkmasında önemli ilerlemeler olmuş, halk kitleleri devletin baskı aracı olma niteliğini daha çok görmeye başlamışlardır. Fakat, yine de bunun gereken düzeyde olduğu söylenemez.

...

Egemen sınıflara ve tabii onların temsilcisi savcıya göre de "ulus egemenliği"nin kanıtı, halk kitlelerinin 4 veya 5 yılda bir, tek yanlı şartlandırma, baskı ve depolitizasyon koşullarında, rüşvet, satın alma ve her türden entrikanın biçimlendirdiği seçimlerde, kendi seçeneklerinden yoksun olarak oy kullanması ve bunun sonucu oluşan parlamentonun varlığı oluyor. Tabii bu da her zaman mümkün olmayabilir ve gerektiğinde 5 kişi de "ulusal egemenliği" temsil edebilir! Bu çarpık ve ilkel düşüncelerin hiçbir değerinin olmayacağını belirttik. Yine de, şunu ilave etmek kaçınılmaz oluyor; devletin sınıf niteliğini belirleyen, onun hangi sınıfların çıkarlarına hizmet ettiği, ekonomik, sosyal ve siyasal politikalarının sınıf-sal niteliği, ekonomik olarak egemen olanın kim veya kimler olduğudur. Bu gerçeği kavramak için fazla entellektüel birikime gerek yok. Dünyamızın yüzeysel bir bakışla da olsa değerlendirilmesi, gerçeğin görülmesi için gerekenden fazla veriyi sağlar. Kaldı ki, fazla uzağa gidilmesi de gerekmez; 12 Eylül 1980'de "devlet ve milleti kurtarmak" adına iktidarı alanların, kimleri, ne pahasına kurtardıkları açık değil mi?

...

Toplumsal gerçekler yalan ve demagojiyle ortadan kaldırılamaz. Devletin "ulusun egemenliği" olduğu savı kocaman bir burjuva yalanıdır. Ülkemizde egemenlik, ulusun değil, bir avuç toprak

---

ağası, tefeci-tüccar ve işbirlikçi tekelci sermayedarın ittifakı olan oligarşinin ve dolayısıyla emperyalizmindir.

Devlet, oligarşinin işçiler, köylüler ve orta katmanlar üzerindeki baskı aracıdır. Oligarşi, ordu ve bürokrasi ile bütünleşerek devlet iktidarına egemen olmuş, bu kurumları birçok kanaldan kendine bağlamış, akla gelebilecek her türden ideolojik, kültürel, sosyal ve siyasal araçla toplum üzerinde egemenlik kurmuştur. Seçimler ve genel oy başta olmak üzere, partiler vb. kurumlar oligarşinin egemenliğini meşrulaştıran araçlar olmalarının dışında bir işleve sahip değildirler.

OLİGARŞİNİN DEVLET BİÇİMİ DEMOKRASİ DEĞİL SÖMÜRGE TİPİ FAŞİZMDİR

...

Bu nedenle en başta değinilmesi gereken demagoji; ülkemizde devlet biçiminin “parlamentar demokratik rejim” olarak ifade edilmesidir. Bu açıklama burjuva siyaset arenasında kendine yer açmak isteyen, hemen herkesçe rüştnü ispatlamanın bir gereği olarak ileri sürülebiliyor. Halk kitlelerinin ve dünya demokratik kamuoyunun anti-faşist tepkilerinin nötralize edilmesinin bir türevi olan rejimin bu tanımlaması, devletin baskıcı karakteri arttıkça, daha yüksek sesle ve yaygın olarak yapılıyor. Bu ise aynı zamanda bir gerçeğin istenmeden altının çizilmesi oluyor. Bu gerçek, ülkemizde demokrasinin kırıntısından bile söz edilemeyeceği gerçeğidir. Bu gerçek, kendini pratikte dayattığı ölçüde demagojinin boyutları da artar. Burjuva anlamda da olsa, bir kısım biçimsel demokratik haklara bile tahammülü olmayan, her yönüyle siyasal baskı rejimi niteliğinde olan 12 Eylül cuntasının, en çok bu kavrama sarılmış olması, HİTLER ve MUSSOLİNİ’den devralınan bir mirasın sürdürülmesi olsa gerek. Savcının iddialarına gelince:

Oligarşinin, ülkedeki siyasal yönetim biçimini “parlamentar demokratik rejim” olarak tanımlamasında, veri olarak aldığı normlar nelerdir? Demokrasi kültüründen yoksun işbirlikçi burjuvazi

---

için özel birtakım kriterler gerekmiyor. Ama yine de, genel olarak; siyasal rejimin demokratikliğini her konuda olduğu gibi, biçimsel birtakım kurumların varlığına bağlamak adettendir. Oligarşinin sözcülerine göre, birden fazla partinin olması, genel oy hakkı ve periyodik aralıklarla seçimlerin yapılması, parlamentonun varlığı, demokratiklik için yeterli oluyor! Ve bu kavrayış biçimi öylesine kanıksanmaya başlamıştır ki, birden çok partinin olmadığı sosyalist ülkeler “totaliter rejim”ler olarak karalanmaya kadar varabiliyor. Sınıfsal ve tarihsel kavrayıştan yoksun bu düşünüş biçiminin çok yaygın olduğunu ve bir kısım küçük-burjuva oportünizmini de kapsadığını belirtelim

Ülkemizdeki devlet biçiminin özgünlüklerine girmeden önce bir kere daha bu noktanın altını çizmek istiyoruz; demokratikliğin kriteri birden çok partinin varlığı gibi biçimsel özelliklerle açıklanamaz. Demokratiklik her şeyden önce yaşanan çağın gelişimi yönünde tavır almaktır. Bundan ötesi ise, halk kitlelerinin, kendi öz örgütleriyle iktidara doğrudan katılımı, politikaların oluşturulması ve pratiğe geçirilmesinde karar ve söz sahibi olması, seçmenin ve seçilmenin yanı sıra gerektiğinde görevden alma hakkının varlığı vb. özelliklerle ölçülür. Eğer birtakım biçimsel kriterler aranacaksa, birkaç partinin varlığı veya yokluğu değil, bu kıstaslar aranmalıdır. Ve bunların ülkemizde olmadığı bir gerçektir. Varolan burjuva partileri ise, oligarşinin denetiminde ve onun bir uzantısı olarak halk kitlelerini düzen sınırları içinde tutan araçlar olmaları dışında bir anlam ifade etmezler.

Ayrıca, en geniş demokrasi de özünde diktatörlüktür. Bilimsel bir bakış açısıyla toplumsal, siyasal olgulara yaklaşılabilecekse her demokrasinin özünde bir sınıfın diktatörlüğü olduğu kabul edilmelidir. Biz en demokratik cumhuriyet olan proletarya devletin de özünde bir diktatörlük olduğunu hiçbir çekince duymadan söylüyoruz. Ama akla ve bilime karşı bir burjuvazi gerçekleri açıklamaz, açıklayamaz. Çıkarlarına uygun bulduğu için kendi ik-

---

tidarının diktatörlük olmadığı yalanını işlemek zorundadır.

Ülkemizdeki siyasal rejimin burjuva anlamda bile demokratikliğinden söz edilemeyeceği, yalnızca biz Marksist-Leninistlerin iddiası değildir. Birakalım sıradan ilerici ve demokratları, burjuva partileri bile aralarındaki dalaşmada dönem dönem bunu itiraf etmekten kendilerini alamıyorlar. “Faşizan uygulamalar”, “polis devleti”, “totaliter rejim”, “milli iradenin yokluğu” vb. deyişlerin sahipleri hiç de az değildir. Halkın düzen sınırları içindeki politikaya dahi devletin terörüyle oluşturulan ilgisizliği, sandık başında oy atarken bile duyduğu korku, burjuva politikacılarına “sırtınızda küfe mi taşıyorsunuz, atın onu” dedirtmiştir. Halkın, vatandaş bilincini taşımasından, hakkını aramasından ürken, toplu dilekçe verilmesinin arkasında “bölücülük, yıkıcılık” arayan bir iktidarın demokratikliğinden değil, ancak halktan korkmasından söz edilebilir.

Ülkemizde devletin sınıfsal özü -sınıf mücadelesinde kullanılan yöntemler emekçi yığınların demokratik hak ve özgürlüklerinin durumu ve üzerindeki baskılar, burjuva egemenliğinin gerçekleşme biçimi vb. açıdan- incelendiğinde, daha önce açıkladığımız burjuva devlet biçimlerinden faşizm kategorisine girdiği görülecektir.

Ülkemizde devlet biçimi neden sürekli faşizmdir? Bu sorunun yanıtı her şeyden önce ülkemizin sosyo-ekonomik yapısında ve burjuvazinin niteliğinde aranmalıdır. Ülkemiz yeni-sömürge bir ülke olduğundan ve tekelci burjuvazi baştan itibaren emperyalizme bağımlı tarzda geliştiğinden çarpık ve zayıftır, prekapitalist unsurlarla ittifak halindedir. Kendi iç dinamiğiyle gelişmediği için sermaye ve teknolojik olarak dışa bağımlıdır. Sürekli bir finans sorunu ile karşı karşıyadır. Toplumsal hasılanın önemli bir kısmına prekapitalist unsurlarca el konulmaktadır. Diğer yandan, sömürden aslan payını emperyalizm almaktadır. Emperyalizm genel bunalımını hafifletmek için her gün yeni-sömürgelerdeki aslan payını arttırmak istemekte ve böylece bunalımını bu ülkelere aktarmaktadır. Bunun sonucu olarak bu ülkeler sürekli bir ekono-

---

mik, sosyal ve siyasal kriz içindedir. Siyasal literatürde “milli kriz” olarak adlandırılan bu olgunun sonucu oligarşi, burjuva demokratik yöntemlerle sömürsünü gerçekleştirme olanağından yoksundur. Ülkede burjuva hükümetlerin uzun süre iktidarda kalamamaları, koalisyonların ve sürekli seçim atmosferinin yaşanması, her on yılda bir askeri darbelere sahne olunması sürekli milli krizin varlığının bir yansımasıdır. Katmerli bir sömürü, halk kitlelerinin çelişkilerini had safhaya çıkarmış ve egemen güçler sürekli bir yönetememe durumuyla karşı karşıya kalmışlardır. Bu durumda sömürünün ve iktidarın “zor” yöntemleri dışında sürdürülemeyeceğini görmek için kahin olmaya gerek yok sanırız.

Bilindiği gibi, emperyalist-kapitalist ülkelerde tekelci burjuvazi sömürge ve bağımlı ülkelere elde ettiği sömürden belli bir payı emekçi kesimlere aktararak çelişkileri yumuşatabiliyor ve onların tepkilerini burjuva demokrasisi sınırları içinde tutabiliyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi aristokrasisinin varlığı bu gerçeğin ifadesidir. Fakat yeni-sömürge ülkelerde durum tam tersidir. Bırakalım başka ülkeleri sömürmesini, sömürünün aslan payına emperyalizm el koyduğundan sürekli ekonomik bunalım içindedir. Bu nedenle halk kitlelerinin çelişkilerini yumuşatmak ve tepkilerini düzen sınırları içinde tutmak için gerekli ekonomik “refah”tan yoksundur. Daha önceki yılları bir yana bırakalım, yalnızca son on yılın ekonomik göstergelerinin incelenmesi bunun açıkça görülmesi için yeter de artar. İflaslar, işsizlik, kapasite yetersizliği, borç sorunu, enflasyon, kredi faizleri yükü vb. kronik hastalıklardan bir türlü kurtulamadığı, ekonomik bunalımın aşılması için saptanan sürelerin periyodik olarak ertelendiği bilinen gerçeklerdir.

İşte bu nedenle oligarşinin, burjuva anlamda da olsa demokrasiye tahammülü yoktur. Burjuva demokrasisi koşullarının varlığı, emekçi sınıfların örgütlenmesi ve tepkilerini açıkça sergilemeleri, ekonomik-demokratik hakları için geniş mücadele olanaklarına sahip olması anlamına gelecektir ki, bu koşullarda oligarşinin

---

sömürüyü dizginsiz sürdürmesi daha zordur. Dolayısıyla oligarşi için çıkar yol; sürekli siyasi zor yöntemiyle yönetmektir. Her türden ekonomik-demokratik mücadele araçlarının yasaklanması, terör ve baskıyla birleşen demagoji, depolitizasyon, tercih ettiği yoldur. Halk kitlelerinin en sıradan demokratik hakları bile lüks olarak adlandırılmaktadır. Kısaca zam, zulüm, baskı, terör dışında bir alternatife sahip değildir ve sürekli istikrarsızlık koşullarındaki oligarşi, egemenliğini ancak sürekli faşizmi uygulayarak sürdürebilir. Bunu sömürge tipi faşizm olarak da adlandırabiliriz ve bu emperyalizme bağımlılığı ifade etmesi anlamında daha doğru bir tanımlama olacaktır. Sürekli faşizm, gerek oluşum gerekse icra biçimi açısından klasik faşizmden (Almanya, İtalya vb. ülkelerdekinden) farklı özelliklere sahiptir.

Faşizmin devlet biçimi olarak biçimlenmesi, tekelci sermayenin oluşum özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Tekelci sermayenin emperyalizme bağımlı tarzda, yukarıdan aşağıya gelişme özelliğinden ötürü, devlet biçimi olarak faşizmin gelişim biçimi de yukarıdan aşağıya olmaktadır. Yani Almanya ve İtalya örneklerindeki gibi aşağıdan yukarıya belirli bir kitle tabanına dayanarak ve paramiliter örgütlenmeyi esas alarak, az çok burjuva demokrasisi koşullarında değil, yukarıdan aşağıya bizzat tekelci burjuvazi tarafından devlet aygıtının tedrici olarak faşist tarzda yeniden örgütlenilmesi, dönüştürülmesi biçiminde bir gelişme özelliği gösterir. Siyasal iktidara egemen olan tekelci burjuvazi diğer prekapitalist unsurlarla ittifak içinde faşizmi uygular. Dolayısıyla gelişmiş kapitalist ülkelerde (emperyalist ülkelerde) faşizmin sınıfsal temeli, tekelci sermayenin en gerici, en şoven unsurları olurken, yeni-sömürge-lerde bir bütün olarak oligarşidir. Fakat oligarşi içinde esas unsur tekelci burjuvazi olduğundan faşizmin temel dayanağı yine tekelci burjuvazidir. Diğer egemen sınıf kesimleriyle ittifakı, güçsüzlüğünden dolayı tek başına yönetememesinden ileri gelmektedir.

SÖMÜRGE TİPİ FAŞİZM İKİ BİÇİMDE İCRA EDİLİR

Sürekli faşizm, yeni-sömürge ülkelerin özelliklerinden (sürekli milli kriz vb.) ötürü iki biçimde icra edilmektedir; gizli (parlamenter) ve açık faşizm.

Gizli faşizm, genel olarak oligarşinin tercih ettiği yönetim biçimidir. Bu tercihte, tekelci burjuvazinin tek başına yönetme gücünden yoksun oluşu, dolayısıyla diğer prekapitalist unsurlara (toprak ağaları ve tefeci-tüccarlar) yer vermek zorunda kalışı rol oynar. Bunun yanı sıra sürekli açık baskı yöntemlerinin uygulanmasının oligarşinin manevra alanını daraltması, tekelci sermayenin üzerine basarak yükseldiği orta kesimlerin yerel düzeyde de olsa burjuva partileri vasıtasıyla siyasal iktidara etkide bulunma konumlarının yok edilmesi, tekelci burjuvazi ile çelişkilerin uzlaşma zeminini yitirmesi, dolayısıyla tekelci burjuvazinin tecrit tehlikesiyle karşı karşıya kalması da bunda etkindir. Düzenin en gözde kurumlarındaki olumsuzlukların deşifre olması, dolayısıyla yıpranması, vb. nedenleri de bunlara eklemek gerekmektedir. Bu nedenlerden ötürü, kısmi de olsa, birtakım biçimsel hakların varlığına, burjuva fraksiyonların kısmi bir serbestlik ortamında örgütlenmelerine rastlanılmakla birlikte yönetim biçiminin temelini siyasal zor oluşturmaktadır. Kısmi de olsa birtakım biçimsel burjuva demokratik hakların varlığı, sistemin özünü değiştirmez. Bunlar faşizmin üstünü örten bir örtü olma dışında bir işleve sahip değildirler ve hiçbir zaman kalıcı bir nitelik göstermezler. Kaldı ki, pratikte bu hakların uygulanması da çoğunlukla gerçekleşmez. Kendi yasalarını da rahatlıkla çiğnerler.

Fakat tekelci sermaye sürekli milli kriz koşullarında bu icra biçimini sürgit sürdüremez. Kısmi de olsa biçimsel birtakım burjuva demokratik hakların varlığı, emekçi sınıfların ekonomik-demokratik ve siyasal mücadelesinde birtakım olanaklar sağlaması, burjuvazinin bunalımını derinleştirir ve emekçi sınıfların yükselen muhalefetini denetim altına almasını zorlaştırır. Diğer yandan, gerek

---

oligarşi içinde, gerekse oligarşi dışındaki prekapitalist unsurların palazlanması ve sermayenin denetimi dışına taşmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla, tekelci sermaye ipin ucunu elinden kaçırma tehlikesiyle karşı karşıyadır. İşte, tekelci sermaye ipin ucunu kaçırmaya başladığı an faşizmin üstündeki örtüyü bir tarafa atarak baskı ve zorun çıplak icrasına geçer ki, bunun siyasal literatürdeki adı açık faşizmdir.

Açık faşizm bütün demokratik hakların rafa kaldırıldığı, halk kitlelerinin her türden demokratik ve devrimci örgütlenmesinin zorla dağıtıldığı, işkence, baskı, terör ve katliamlarla halk kitlelerinin pasifikasyonunun sağlandığı, yasama, yürütme ve yargı arasındaki kısmi farklılıkların da tamamen ortadan kalktığı ve tüm yetkilerin birkaç kişinin elinde toplandığı koşullardır. Tekelci sermayenin genel olarak açık faşist dönemlerdeki politikası 12 Eylül'ün yaptıklarıdır.

- İşçi sınıfı ve emekçilerin ekonomik-demokratik mücadelesini zorla bastırmak ve böylece sömürüyü katmerleştirerek artı-değer oranını yükseltmek (12 Eylül cuntası koşullarında işçi ücretlerinin 1963 yılı düzeyine inmiş olması, mesleki örgütlenmelerin dağıtılması, yöneticilerinin hapsedilmesi bunun somut göstergesidir.)

- Köylülüğün, küçük üreticinin ve küçük esnafın ekonomik istemlerini zorla bastırmak; ürün fiyatlarını düşük tutmak, gübre, ilaç vb. girdilere sürekli zam; sübvansiyonların kaldırılması, kredileri sınırlamak ve kredi faizlerini yüksek tutmak vb. yollarla küçük üretici ve esnafı tasfiye etmek, tekelci sermayeye kaynak aktarmak (bunları 12 Eylül süresince tek tek örneklemek mümkün.)

- Kendi ortağı olan kırsal sömürücü kesimlerin (toprak ağaları) ve aracı, tefeci-tüccar kesiminin sömürüden aldığı payı, kredi, teşvik uygulamaları, vergiler vb. yöntemlerle sınırlamak; bu kesimler arasında dağıtılan ve çoğu merkezileşmeyen sömürüyü denetim altına almak; tekelleşmeyi hızlandırmak (bu anlamda orta-burjuva kesimleri tasfiyeye yönelmesi) vb. şeklinde sömürüyü disipline etmek.

- Ve önemlisi, devrimci mücadeleyi kanla bastırmak olarak özetlenebilir.

Uluslararası tekellerin desteğinde baskı ve zora dayalı açık faşizmin gerçekleşme biçimi çeşitli farklılıklar gösterebilir. Hangi biçimler alacağı, ülkenin özgül koşullarına bağlıdır. Genel olarak orduya dayanmakla birlikte, Şili’de olduğu gibi ordu ve sivil faşist partilerin ortak müdahalesiyle de gerçekleşebilir. Başka biçimlerinin de eklenebileceği açık faşizmin asıl özünü oluşturan, tekeli sermayenin açık baskıcı diktatörlüğü olması özelliği, hiçbir zaman değişmez. Hatta parlamento ve burjuva partileri açık olabilir veya faaliyetleri sınırlandırılabilir. Ülkemizde açık faşizmin icra dönemleri olan 12 Mart ve 12 Eylül, biçimsel anlamda bir takım farklılıklara sahip olmalarına karşın öz itibarıyla aynıdırlar.

Burjuva ideologları ve politikacıları, faşizmin gizli icrasından açık icrasına geçişi genellikle “dış güçlerin ülkeyi uçuruma sürüklemesi”, “partilerin birleşmemesi”, “kişisel çekişmeler”, “terör örgütlerinin devleti ve milletiyle bir bütün olan Türk devletine saldırması”, dolayısıyla milletin “kurtarıcı” orduyu göreve çağırması olarak açıklamaktadırlar. Demokrasi bilincinin yerleşmediği bir ülkede bunun ileri sürülmesi doğaldır. Çünkü kendisinin varlık nedeni olan açık faşizmin başka tür bir açıklaması, kendi varlık şartını ortadan kaldırması olacaktır. Bu demagojiye karşın açık faşist yönetimler neden iktidardan kaçarcasına gitmektedirler? Yoksa o yüce “millet” çok mu nankör?!

Tekelci sermayenin sürekli “milli kriz” içinde, dolayısıyla yönetememe sorunuyla baş başa olduğunu belirttik. Gizli ya da açık olsun, sömürge tipi faşizmin sürekli yönetim biçimi olmasının nesnel nedeni de budur. Ve bu burjuva ideologlarının iddialarına karşın kendini tekrarlayarak sürer. Her askeri cuntadan sonra artan küçük-burjuvazinin “bu son olsun” şeklindeki yalvarışları ve kendilerini sürekli “statüko”yu korumaya iten korkuları hiç bitmeyecek! Ta ki, halkın devrimci inisiyatifinin faşizmi yıkmasına kadar...

Sömürge tipi faşizmin, klasik faşizmin gelişiminin tersine, aşağıdan yukarıya bir kitle tabanına dayanarak gerçekleşmemesi, kitle tabanına gereksinim duymadığı anlamına gelmez. Tam tersine, tekelci burjuvazi her zaman, sınırlı da olsa, bir kitle tabanına gereksinim duyar. Yalnız ve yalnız siyasal zorla iktidarını sürdürmek, devletin egemen sınıfların sopası niteliğinde olduğu köleci ve feodal toplumlarda bile söz konusu değildir. Bu nedenle, sürekli faşizmin de kitle desteğine ihtiyacı olduğu yadsınamaz, en azından icraatının şakşakçıları olsun isteyecektir.

Sürekli faşizmin kitle tabanı esas olarak devlet aracılığıyla kitlelerin tek yanlı şartlandırılması; devletin her türden eğitim, iletişim ve diğer olanakları kullanarak kitleleri kendi çıkarları doğrultusunda şartlandırması şeklinde olmaktadır. Bu noktada kullandığı araçlar ve yöntemler, resmi ideolojinin içeriği, klasik faşizmde görülen özelliklerden farklı değildir. Devletin “sınıflar üstü” olduğu propagandası, ırkçı-faşist düşüncelerin geliştirilmesi, alışkanlık ve geleneklerin, tarihten gelme önyargıların çarpıtılması sömürülmesi ve tabii ki anti-komünizm, faşizmin demagojik materyallerini oluşturur.

Diğer yandan, devlet tarafından kurulmuş Atatürk Dil Tarih Yüksek Kurumu, Türk Ocakları, açıktan desteklediği günümüzün Aydınlar Ocağı gibi çeşitli kuruluşlar vasıtasıyla da faşist ideolojinin kitleleri etkilemesi sağlanır. Bunların dışında önemli bir araç da sivil-faşist hareketin iradi olarak örgütlendirilmesidir. Devletten bağımsız gibi görünmekle beraber bizzat devlet tarafından örgütlendirilen ve desteklenen sivil-faşist hareketin birçok işlevi yanında en önemli işlevlerinden biri de, faşizme kitle tabanı yaratmaktır. İrkçı bir temelde yükselen sivil-faşist hareket klasik faşist örgütlenmelerde görüldüğü gibi, anti-kapitalist sloganlar da dahil, kitlelerin her türden sorununa demagojik bir tarzda sahip çıkar, suni çelişkiler yaratarak, kitlelerin tepkilerini yanlış hedeflere yöneltir, önyargılarını canlandırarak, faşist bir kitle tabanı yaratmayı hedefler.

Farklı özellikler gösterecekleri de 1950-60 arası DP iktidarının örgütleyip geliştirdiği "Vatan Cephesi" politikası, 1961-70 arası AP'nin örgütleyip desteklediği "Komünizme Karşı Mücadele Dernekleri" ve ilk biçimlenişi 1968'lere dayanmakla birlikte, esas olarak 1970-80 arasında bu fonksiyonu gören ve para-militer bir özellik göstermesiyle klasik faşist örgütlenmelere en çok yaklaşan "MHP-Ülkü Ocakları" bu tarz örgütlenmelerdir. Günümüzde ise, MÇP olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

Ülkemizdeki devlet biçiminin sürekli faşizm olduğu konusunu bitirmeden önce klasik faşizmde de belirleyici rolleriyle ön plana çıkan siyasi polis, ordu ve cezaevleri gibi baskı kurumlarının durumuna da değinmemiz gerekir.

Faşist devletlerin tümünde olduğu gibi bizim gibi yeni-sömürge ülkelerde de siyasi polis, ordu ve cezaevleri gibi baskı kurumları devletin en önemli organları durumundadır. Ancak klasik faşist rejimlerden farklı olarak bizim gibi ülkelerde bu baskı kurumları tamamen emperyalizmin denetimi altındadır. Eğitimlerinden malzemelerine, yöntemlerine kadar her şeyiyle emperyalist merkezlerce yönlendirilirler. Ülkedeki sömürü düzeninin en önemli güvenceleri olan bu kurumlar, emperyalizm tarafından ikinci ellere bırakılmayacak kadar önemli görülen kurumlardır.

YENİ-SÖMÜRGELERDE DEVLET BİÇİMİNİN KLASİK FAŞİST REJİMLERDEN FARKLILIKLAR GÖSTERMESİ DEVLETİN FAŞİST NİTELİĞİNİ DEĞİŞTİRMEZ

Sömürge tipi faşizmin, klasik faşist yönetimlerden farklı biçimde gelişmesi ve farklı bir biçimde (gizli ve açık) icrası onun niteliğini değiştirmez. Egemen sınıfların demagojilerini bir yana bırakırsak bu konuda ülkemiz küçük-burjuva solu, sınıf karakteri gereği, biçime takılıp kalmakta ve devletin faşist karakterini gözden kaçırabilmekte ya da yanlış temellerde açıklamaktadır.

Teorik gıdasını genelde II.Enternasyonal oportünizminin ilhamcıları Bernstein ve Kautsky'den alan ve SBKP 20. Kongre-

---

siyle yeniden hortlatılan “barışçıl yol” tezlerinin savunucusu sosyal reformizmin siyasal ciddiyetten yoksun, sübjektif durumlarına göre değişen devlet biçimi tahlilleri, bu yanlış anlayışların başında gelmektedir. Bu anlayış; devletin faşist olup olmamasını tamamen biçimsel burjuva kurumlarının varlığı ve yokluğuna bağlar. “Barışçıl yoldan sosyalizm” tezleriyle devletin bir sınıfın baskı aracı olmasını gözardı eder. Olağanüstü derecede gelişen militarizm ve bürokrasi ile tekelci sermayenin iç içe geçtiği, dolayısıyla devlet iktidarını parçalamaksızın işçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluşunun gerçekleşmeyeceği doğrultusundaki Marksist-Leninist tezleri açıkça inkar ederek, burjuvazinin soldan destekçisi durumuna gelmiştir. Sosyal reformistlerin 12 Eylül öncesi sivil faşist hareketin işlevini kavrayamaması ve devleti sivil faşistlerden koruma adına, objektif olarak faşizmin destekçisi durumuna gelmesi, bu yanlış devlet anlayışının ürünüdür.

Bunların devlet biçimine ilişkin görüşleri adeta kara mizahtır. 12 Eylül cuntasına ilişkin “askersel devirge”, “militarist-bürokratik erk” deyişleri örneklerden bazılarıdır. Aynı anlayış, 12 Eylül cuntasının gerek güncel politikasında, gerekse sınıfsal temellerinde herhangi bir değişiklik olmamasına karşın, kimi burjuva partilerinin seçimlere katılmasına izin verilmemesi üzerine cuntayı “faşist” olarak tanımlamıştır.

Devlet konusundaki ikinci yanlış anlayış ise, sömürge tipi faşizmi tüm sınıflı toplumlarda olduğu gibi egemen sınıfların baskıcı iktidarı olarak değerlendirip, bunu da oligarşik diktatörlük olarak tanımlayıp, yadsıyan anlayıştır. Buna göre, yeni-sömürgelerde faşizm tespiti yanlıştır. Nedeni olarak ise, yeni-sömürge ülkelerde faşizmin para-militer tarzda örgütlenmemesi ve aşağıdan yukarıya belirli bir kitle tabanına dayanarak iktidar olmaması, birtakım biçimsel burjuva demokrasisi kalıntılarının varlığı gösterilmektedir. Bu anlayış açık faşist dönemleri ise, “askeri diktatörlük” olarak tanımlamaktadır.

Her yönüyle biçimsel bakmanın, biçime takılıp kalmanın bir yansıması olan bu anlayışın Marksist-Leninist devlet teorisiyle uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Marksizm-Leninizmin kapitalist devlete özgü kavrayışını açtık. Bu kavrayışa göre devletin tipi ve biçimini belirleyen hangi sınıfın politikasının uygulandığıdır. Ülkemizde, tekelci sermayenin kendi dışındaki prekapitalist unsurlarla ittifaka girmiş olması, siyasal rejime damgasını tekelci burjuvazinin vurması gerçeğini değiştirmez. Özellikle de tekelci sermayenin emperyalizmin bir uzantısı olması ve ülkenin politikasından kültürüne kadar her şeyin emperyalizme göre biçimlenmesi özelliği dikkate alındığında siyasal rejime karakterini veren sınıfın tekelci burjuvazi olduğunu görmemek için, siyasi körlük içinde olmak gerekir. Eğer faşizmin, tekelci sermayenin açık diktatörlüğü olması Marksist-Leninist kavrayışı yadsınmıyorsa, yeni-sömürgelerdeki siyasi zora dayalı yönetimi faşizm dışında tanımlamak mümkün değildir. Ama biçime takılıp kalanların bunu görmemesi doğaldır. Biz de yadırgamıyoruz zaten.

Bu anlayışların tersi olan ve devlet biçiminin mekanik kavrayışı olarak şekillenen bir diğer anlayış da, sömürge tipi faşizmin farklı biçimler göstermesi gerçeğini bir kenara iterek sür-git soyut ve kaba çizgilerle tanımlanan faşizmden söz edenlerin anlayışıdır. Bunlara göre, sömürge tipi faşizmi gizli ve açık olarak ikiye ayırmak yanlıştır. Ülkemizde faşist diktatörlük vardır demek, yeterlidir.

Hangi biçimde ortaya çıkarsa çıksın devletin Marksist-Leninist olmayan bu kavranışı, son tahlilde burjuvazinin yedeğine düşmekten kendini kurtaramaz. En yakın örneği ülkemizde sosyal reformizm ve Avrupa komünist partileridir. Emekçi sınıfların mücadelesine önderlik, her şeyden önce hedefin doğru tespitini gerekli kılar.

ÜLKEMİZDE AÇIK FAŞİZMİN KURUMLAŞMASI ESAS İTİ-BARIYLA 12 EYLÜL FAŞİST CUNTASIYLA SAĞLANMIŞTIR

Ülkemizde sömürge tipi faşizmin evriminin tarihi, aynı zamanda

---

tekelci burjuvazinin oligarşi içindeki etki ve gücünün -belli kesitle- rde sıçramalı olmak üzere- sürekli artış tarihidir de... Bu nedenle açık faşizmin kurumlaşması bir hamlede olmamış, tedrici bir gelişim izlemiştir.

1923'de kurulan Türkiye Cumhuriyeti, yönetimin en üst kademesinde Kemalistler olmak üzere, küçük-burjuvazi ve burjuvazinin bütün kesimlerinin içinde yer aldığı bir geçiş devletiydi. Üstyapıda devlet kapitalizme göre şekillendirilmeye çalışılırken, altyapıda da buna paralel bir dönüşüm yaşanmaya başlanmıştır. Feodal mütegalibe sindirilmiş ancak ideolojik ve politik gücü kırılmasına karşın ekonomik olarak tasfiye edilememiştir. Bu dönemde devletin biçimi, küçük-burjuva diktatörlüğüdür.

1950'lerde, emperyalizmle işbirliği içinde doğan tekelci burjuvazi, ittifakları ile birlikte iktidarı almasıyla, devleti, yukarıdan aşağıya kendi sömürü politikası doğrultusunda biçimlendirmeye yönelir. Zaten bürokrasi içinde kendine dayanaklar oluşturmuş durumdadır. Küçük-burjuva diktatörlüğünün ticaret burjuvazisiyle ilişki içinde "bürokrat burjuvazi" yi doğurmaya doğru evrimi, tekelci burjuvazinin gelişim içinde kendi dayanaklarına sahip olmasını da getirir. Bu nedenle esas olarak orduya yönelir. Daha iktidarın ilk aylarında, 6 Haziran 1950'de çıkardığı bir yasayla genelkurmay başkanının yetkilerini değiştirir ve başbakanlığa bağlar. Ordu üst kademelerinde tasfiyeye (15 general ve 150 albayı görevden alır) yönelir. ABD'den aldığı askeri kredilerle, askeri eğitim programlarıyla orduyu ideolojik ve teknik olarak kendine bağlar. NATO'nun uzantısı haline getirir.

Artık küçük-burjuva diktatörlüğünün milli politikasının yerini, oligarşinin gayri-milli politikası almıştır.

Ve bu tarihten başlayarak oligarşi, devleti faşist ilkelere göre yeniden düzenleme yönünde adımlarını atmıştır. Sömürüyü gerçekleştirme biçimi de işbirlikçi tekellerin ve emperyalizmin çıkarlarına hizmet edecek şekilde, esas olarak siyasal zorda if-

---

adesini bulmuştur.

Bürokrasi ve ordu içinde küçük-burjuva Kemalist unsurların varlığı, devletin baştan aşağı faşistleştirilmesi önünde engel olmakla birlikte, oligarşi, ordu ve bürokrasi üst kademelerini kendi istediği biçimde düzenleyerek, zor temelindeki politikasını uygular. Dolayısıyla bu dönem devletin tüm kurumlarıyla faşistleştirilmesinin tamamlanmamış olması, oligarşinin faşist politikası önünde bir engel oluşturmakla birlikte, esasta onun uygulanışını engellemez.

1960 politik devrimi, ordu ve bürokrasi içinde giderek tasfiye edilen ve sosyal statüleri bozulan küçük ve ortaburjuva kesimlerin, tekelci burjuvazinin reformist tercihli kanadının da desteğiyle bu süreci kesintiye uğratan bir girişimdir. Ordu içindeki küçük-burjuva kesimlerin halktan da belli bir sempati gören bu hareketinin, devletin faşist niteliğini ortadan kaldırması, burjuva anlamda köklü demokratik kurumlar yaratması düşünülemezdi. 1961 Anayasası ile sağlanan nispi demokratik ortam bu hareketin belli sonuçlarındandır.

1960-70 arası, küçük-burjuvazi ile oligarşi arasındaki nispi dengenin sürekli oligarşi lehine bozulduğu ve devletin faşistleştirilmesi sürecinin devam ettiği bir dönem olarak geçer. Bu dönem, küçük-burjuvazinin her kademedeki direnişi bu gelişmeyi durduramaz ve 12 Mart 1971 darbesiyle "nispi denge" oligarşi lehine tamamen bozulur ve oligarşi devlet aygıtına tek başına egemen olur.

1960 sonraları ve 1970 başları, gerek sistem ölçüsünde, gerekse ülkede kapitalizmin bunalımının II. paylaşım savaşından sonra had safhaya vardığı yıllardır. ABD doları tahtan düşerken, ülkede tekelci burjuvazi, derin bunalımını hafifletebilmek için iktisadi programlarını bir bir yürürlüğe koyar. 1970 bütçesi ve 1970 Ağustos ekonomik kararları ile tekelci sermaye bunalımdan çıkış aramaktadır. Fakat mevcut dengelerle bunu sağlaması imkansızdır. Ekonomik kararlar, oligarşi içi çelişkileri derinleştirirken, oligarşi dışındaki bur-

---

juva kesimleri Demokratik Parti'nin ortaya çıkışında olduğu gibi, açık muhalefete iter. Diğer yandan küçük-burjuvazi, ekonomik ve siyasal tasfiyeye karşı tepkilerini pekiştirmekte ve giderek bir cun-tayla baş aşağı gidişini durdurmak istemektedir. En önemlisi de sınıflar mücadelesi yükselmekte, oligarşinin yeni kararlarına karşı dilenilmektedir. 15-16 Haziran işçi direnişi, mevcut koşullarda işçi sınıfı ve diğer emekçi katmanların haklarına uzanmanın pahalıya mal olduğunu göstermiştir. Proletaryanın siyasal cephesinde ise Marksist-Leninist hareket, 50 yıllık revizyonist, reformist gelenekle bağlarını kopararak, Türkiye tarihinde ilk kez iktidar perspektifi ve şiddete dayalı devrim anlayışıyla sınıfın bağımsız politikasını pratiğe geçirmeye başlamıştır.

Bu koşullarda tekelci sermaye için tek çare vardır. Faşizmin açık icrasına geçmek. Böylece bir yandan oligarşi içi ve dışındaki burjuva kesimleri denetim altına alıp sömürüyü disipline etmek, diğer yandan küçük-burjuvazinin tasfiyesini sonuçlandırarak devletin faşist tarzda örgütlenmesini tamamlamak, işçi sınıfı ve emekçilerin mücadelesini bastırmak mümkün olacaktır. 12 Mart 1971 darbesi bu amaçların gerçekleştirilmesi için tezgahlanır. Artık iktidarda tek söz sahibi tekelci burjuvazidir. 12 Mart açık faşizmi devletin faşistleştirilmesi yönünde önemli adımlar atmamakla, 1961 Anayasasındaki birçok demokratik hakkı kuşa çevirmekle beraber açık faşizmin kurumlaştırılmasını tamamlamamıştır. Gerek silahlı devrimci hareketin yürüttüğü mücadele sonucu maskesinin düşmesi, küçük-burjuva kesimlerin desteğini yitirmesiyle tekrar prekapitalist unsurları ittifak içine almak zorunda kalması, gerekse halk kitleleri nezdinde deşifre olması ve bir yönüyle de açık faşizme özgü örgütlenmelere sahip olmaması sonucu, demoralize olarak geri çekilmek zorunda kaldı ve parlamenter faşizmin icrasına geçildi.

1973-80 dönemi, bir yandan faşizmin kurumlaştırılması sürecinin devam ettirildiği, diğer yandan sivil faşist terörün örgütlenerek

---

kitlelerin mücadelesinin bastırılması yönüne gidildiği yıllardır.

12 Eylül 1980 askeri faşist cuntası ile süreç tamamlanır. 12 Eylül cuntası, 1982 Anayasasıyla, sendikalar ve toplu sözleşme yasalarıyla, polis ve olağanüstü hal yasalarıyla, DGM'lerle devletin tüm kurumlarını açık faşizmin icrasına uygun tarzda yeniden örgütledi. İşçi sınıfı ve emekçi halkın her türden ekonomik ve demokratik haklarını gaspetti ve biçimsel anlamda bile varlığını ortadan kaldırdı. Sistemin bu yeni "hukuki" çerçevesiyle baskı ve zorun en çıplak biçimlerini bile uygulamak olanaklı hale gelmiştir. 1982 Anayasasında MGK'nın (Milli Güvenlik Kurulu) kararlarına hükümetin uyma zorunluluğu getirilerek, ordunun "gizli" iktidarı sürekli kılınmış, büyükelçi, genel müdür vb. yüksek bürokratların Harp Akademilerine bağlı Milli Güvenlik Akademisinde eğitim görme koşulları getirilerek sivillerin orduyla ilişkisi kalıcılaştırılmıştır. Kararnemelerle ülke yönetmek yasallaştırılmış, YÖK ve YHK anayasal kurumlar haline getirilmiş, insan öldürmek meşrulaştırılmıştır. Yeni dönemde parlamento ve partilerin varlığı sistemin özünü değiştirmez. Sömürge tipi faşizmin bu icrası, açık faşist kurumların örtülmesinden başka bir anlam taşımaz.

OLİGARŞİNİN FAŞİST DEVLETİ ÇÜRÜMÜŞ ASALAK BİR DEVLETTİR

Bütün sömürücü devletler gibi, oligarşinin faşist devleti de asalak bir devlettir. Dağıtılan "arpalık"larla ayakta duran, rüşvetin, adam kayırmanın, satın almanın, her düzeyde ahlaki çöküntünün, kaçakçılığın, vurgunculuğun kol gezdiği bir devlettir. En alt kademesinden en üst kademesine kadar kokuşma içindedir. Öyle ki, bir dönem devlet yönetenler her şeyden önce, rüşvetçilikleri, ahlaki düşkünlükleri, vurgunculukları vb. ile anılmaya başlamışlardır.

İnsanın insan tarafından sömürüldüğü burjuva toplumu, çıkar ilişkileriyle biçimlendirilmiştir. Üretim araçlarının özel mülkiyeti, insanın her türden insani değere yabancılaşmasının kaynağıdır. Ve bu yabancılaşma kapitalizmde son sınırına varmıştır. Böyle

---

bir toplumun şekillendirdiği kişilik, elbette yalan, rüşvet, ahlaki düşkünlük, kaçakçılık, uyuşturucu müptelalığı gibi yozlukların biçimlendirdiği bir kişilik olacaktır. İşkencenin, her türden baskının, terörün üzerinde ayakta duran bir devlette ise, kişilik erozyonu had safhada demektir.

Faşizm, doğası gereği, bir yandan “üstün ahlak”tan söz ederken, diğer yandan ahlaki düşkünlüğün çukurunda yaşar. HİTLER ve MUSSOLİNİ faşizminin üst düzey bürokratları ve askeri şeflerinin uyuşturucu müptelalıkları; seks manyaklıkları, psikopatlıkları artık bugün en ince ayrıntısına kadar yazılıp çiziliyor. Ve bunların bizzat burjuva gazeteleri tarafından özendirici puntolarla verilir olması işin bir diğer yanıdır....

“Huzur”, “düzen”, “güvenlik” sağlamak için gelen AKP döneminde ise, bu çürüme, asalaklaşma, ahlaksızlık en yüksek boyutlara yükselmiştir...

Bütün bunlar; bir avuç sömürücünün rüşvet, kaçakçılık, adam kayırma, uyuşturucu müptelalığı, ahlaki düşkünlük, kısacası kapitalizmin pisliliği ile beslediği faşist devletin niteliğini sergiliyor. Devrimci ve yurtseverleri katledenler, halkımızın insanca istemlerini kanla susturanlar bunlardır.

İşte biz, bu devlete karşı mücadele ediyoruz. Karşı olduğumuz devlet, oligarşinin kokuşmuş yoz-faşist devletidir. Ve bu devlet ne pahasına olursa olsun parçalanıp yok olacaktır. Ve bu yıkıntıların üstünde halkımızın, her türden sömürü ve baskıdan uzak devleti yüksелеcektir. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

BİZİM DE BİR DEVLETİMİZ OLACAK

Marksist-Leninistlerin her türden devlete karşı olmadıklarını, bu yanıla “anarşizm”le taban tabana zıt bir anlayışa sahip olduklarını belirtmiştik. Marksist-Leninistler neden oligarşinin faşist devletine karşıdılar? Nasıl bir devlet anlayışını savunuyorlar?

Marksist-Leninistlerin devlet konusundaki anlayışları, sınıflar

---

mücadelesi pratiğinin canlı dersleri üzerine oturmaktadır. Marksist-Leninist teori, nesnel olarak süren sınıf mücadelesini diyalektik materyalist perspektifle tahlil edilmesi ve pratiğe cevap verecek kavrayışın oluşturulmasıdır.

Proletaryanın büyük öğretmenleri MARKS ve ENGELS, proletaryanın kurtuluşu sorununu ele alırken, toplumlar tarihinin ortaya çıkardığı özelliklerden hareket etmişlerdir. MARKS ve ENGELS, burjuva devrimi ve bunun kendi iç çatışmalarının sonuçlarından yola çıkarak proletaryanın, mevcut devlet iktidarını parçalamaksızın kurtuluşunu gerçekleştiremeyeceğini somut olarak gösterdiler. Çünkü toplumlar tarihinin o döneme kadarki gelişimi göstermiştir ki, devlet bir sınıfın başka bir sınıf üzerindeki baskı aracıdır ve o güne kadarki devrimlerin yaptığı, bu aracın bir elden ötekine geçmesi ve devlet aygıtının daha da güçlendirilmesinden başka bir şey değildir.

MARKS 'Louis BONAPARTE'nin 18. Brumaire'inde sorunu şöyle koymaktadır:

"Askeri ve bürokratik muazzam örgütü ile, karmaşık ve yapay devlet mekanizması ile, yarım milyon insandan bir memurlar ordusu ve bir ikinci beş yüz bin askerlik ordusu ile, bu yürütme gücü, Fransız toplumunun bütün bedenini bir zar gibi saran ve bütün deliklerini tıkayan bu korkunç asalak yapı, mutlak krallık döneminde, devrilmesine yardım ettiği feodalitenin sona erişinde meydan geldi. (...) Birinci Fransız devrimi zorunlu olarak mutlak krallık tarafından başlatılan işi hükümet iktidarının merkezileşmesi, ama aynı zamanda genişliği, özel nitelikleri ve aygıtı işini zorunlu olarak geliştirecekti. (...) Bütün siyasal devrimler, bu makineyi kıracakları yerde, yetkinleştirmekten başka bir şey yapmadılar." (MARKS, Louis BONAPARTE'nin 18. Brumaire, Sol Yayınları, 1. baskı, s.129-139)

Bu değerlendirme gösteriyor ki, proletarya mevcut devlet iktidarını parçalamadan egemen duruma gelemes ve kurtuluşunu gerçekleştiremez. MARKS, bu düşünceye diyalektik materyalist

---

felsefe uyarınca 1848'den 1851'e kadarki büyük devrim yıllarının tarihi tecrübelerini temel alarak vardı. Derin bir felsefi kavrayış ve zengin tarih bilgisinin ışığında, pratik deneylerinin özetlenmesi olan bu düşünce, sosyal pratik tarafından sayısız kez kanıtlandı. Paris Komünü (1871) deneyimi acı ama proletaryanın ilk devrimi olması yanı sıra MARKS'ın doğrulanması oldu. Evet, proletarya burjuva egemenliğine son vermek için devlet aygıtını parçalamalı, yıkmalıdır ve yerine proletarya diktatörlüğünü yerleştirmelidir. "Paris Komünü, özellikle bir şeyi, 'işçi sınıfının hazır bir devlet mekanizmasını ele geçirip onu kendi hesabına kullanmakla yetinmeyeceğini' tanıtlamıştır" diyen MARKS ve ENGELS bunun "her gerçek halk devriminin ön koşulu" olduğunu belirtiyor ve yerine, proletarya diktatörlüğünün geçirilmesi gerektiğini söylüyorlardı. Bu bilimsel gerçek, LENİN'in önderliğinde 1917 Ekim Devrimi ve ondan sonraki onlarca devrim deneyimi tarafından tekrar tekrar kanıtlandı.

İşte biz, tarihsel deneylerin bilimsel tahliline dayanan bu öğretiden hareketle, proletarya ve emekçi halkımızın kurtuluşu için, oligarşi ve emperyalizmin iktidarının yıkılması gerektiğini söylüyoruz. Bunu söylememiz oligarşik diktanın yalnızca, faşizmi uygulamasıyla insanlık dışı bir siyasal rejim olmasından değil, proletaryanın kuruluşunun, ancak ve ancak, oligarşinin militarizmi, bürokrasi ve parlamentosuyla parçalanması ve yıkılmasıyla gerçekleşebileceği bilimsel gerçeğinden kaynaklanıyor. Kaldı ki, ülkemizde insanlık dışı rejimin yıkılması bir devrim sorunudur. Burjuva "demokrasisi" peşinde koşanlar büyük birer demagog değillerse, hayal aleminde gezen birer hayalperesttirler. Sömürge tipi faşizm, ancak ve ancak işçi sınıfı ve emekçi halkımızı her türden baskı ve sömürüden kurtaracak bir halk devrimiyle yok edilebilir.

Burjuva devlet mekanizmasının parçalanmasını savunmak, aynı anlama gelmek üzere şiddete dayanan devrimi savunmak, Marksist-Leninist olmanın olmazsa olmaz koşuludur. Ayrıca bu

---

Marksist-Leninistlerle reformizm arasındaki temel ayırıcı noktadır. MARKS, ENGELS, LENİN ve proletaryanın bütün muzaffer devrimci önderleri, yaşamları boyunca bu düşünceleri her türden revizyonizme karşı savunmuşlardır. LENİN'in de belirttiği gibi sınıfların varlığı ve sınıf mücadelesinin nesnelliğini belirtmek Marksist olmak için yeterli değildir. Bunu bilimle az çok tanışmış her burjuva ideoloğu da kolayca söyler ve bu onu Marksist yapmaz. Bunu şiddete dayanan devrim ve proletarya diktatörlüğüne kadar götürmek Marksist olabilmenin vazgeçilmez önkoşuludur.

Marksist-Leninistler neden proletarya diktatörlüğünü savunurlar?

Bu şüphesiz, Marksist-Leninistlerin diyalektik materyalist kavrayışa sahip olmaları ve teoriyi bizzat sınıf mücadelesi pratiğinden, nesnel gerçekliğin bilimsel tahlilinden yola çıkarak oluşturmalarından kaynaklanıyor.

Devletin bir baskı örgütü olduğunu belirtmiştik. Bu anlamda proletarya neden bir baskı aygıtına ihtiyaç duyuyor? Tek kelimeyle burjuvazinin direncini ezmek için... Tarihi deneyler (ki, Paris Komünü' nün yenilmesinin nedenlerinden biri, bunu yeterince hesaba katmamış oluşudur) burjuva devlet mekanizmasının parçalanarak yıkılması ve burjuvazinin mülklerine el konulmasının burjuvaziye ortadan tamamen ve kesin olarak kaldırmadığını göstermiştir. Çünkü yenildikten sonra bin kez daha büyük bir kinle eski saltanatına kavuşmak için saldırır. O gizleyebildiği servetiyle, küçük meta üretiminden aldığı güçle, küçük-burjuvazinin alışkanlıklarıyla, binlerce yıllık devlet yönetme ve savaşım tecrübeleriyle daha güçlü bir zemindedir. Proletaryanın kesin zaferi için bir baskı aracına sahip olması, "örgütlenmiş sınıf olarak egemen duruma gelmiş" olması şarttır. Proletarya, sosyalizmi örgütlemek için zora dayalı diktatörlüğe gereksinim duyar. Bir de buna emperyalist kuşatma koşullarında sosyalist yurdun savunulmasını eklersek, sanırız reformizmin burjuvaziye hizmet eden anlayışı yeterince

---

açıklanmış olur.

Evet, Marksist-Leninistler kendi kafalarında yarattıkları hayallerle değil, sınıflar mücadelesi gerçeği temeli üzerinde hareket ederler. Burjuva devrimler de dahil, devrimler tarihi göstermiştir ki, eski toplumun yok edilmesi ve yeni toplumun yaratılması için diktatörlük aygıtına gereksinim vardır.

“Proletaryanın, sömürücülerin direncini bastırmak için olduğu kadar, nüfusun büyük yığını -köylülük, küçük-burjuvazi, yarı proleterler- sosyalist ekonominin ‘kurulması’ işinde yönetmek için de devlet iktidarına, merkezi bir güç örgütüne, bir zor örgütüne gereksinimi vardır.” (LENİN, Devlet ve İhtilal, s. 39, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 6.baskı)

Proletarya diktatörlüğü, proletaryanın örgütlenmiş sınıf olarak siyasi egemenliği kimseyle paylaşmadığı ve doğrudan doğruya kitlelerin silahlı gücüne dayalı iktidardır. Burjuvazinin umutsuz direnişini ezecek ve emekçileri, proletaryanın etrafında yeni bir ekonominin inşasının da örgütleyecek biricik mekanizma budur. Elbette ki, bu yanıyla burjuva devletten farklıdır. O “yarı devlet”, “devlet olmayan devlet” olma niteliğiyle sınıfları ortadan kaldırdığı oranda kendisini de ortadan kaldıracaktır. Bunu söylemek başka şeydir, proletarya diktatörlüğüne karşı çıkmak başka şeydir.

Bu noktada Marksist-Leninist anlayış, her türden revizyonizm ve reformizme olduğu kadar, anarşizmle de taban tabana zıttır. Anarşizm, her türden otoriteye, dolayısıyla proletaryanın silahlı bir güç olarak, devlet biçiminde örgütlenmesine de karşı olmalarıyla Marksist-Leninist zemin dışındadır. Marksist-Leninistlerle anarşistler arası tartışmanın temeli şudur; proletarya, burjuvazinin egemenlik aygıtını ortan kaldırdıktan sonra “silahlarını bırakmalı mı?”, yoksa, burjuvazinin direnmesini ezmek için “silahlarını kullanmaya devam mı etmelidir?” Bir küçük-burjuva akımı olan anarşizm, proletaryanın egemen sınıf olarak örgütlenmesine karşıdır. Halbuki, yukarıda da belirttiğimiz, üzere, Marksist-Lenin-

---

istler somut gerçeklikten hareketle proletaryanın kesin kurtuluşu için egemen sınıf olarak örgütlenmesinin şart olduğunu savunurlar.

ENGELS, anarşizme karşı çıkarken şöyle diyor:

“(…) Eğer özerklikçiler, gelecekteki toplumsal örgütlenmenin otoriteyi, olsa olsa üretim koşullarının onu kaçınılmaz kılacağı sınırlar içerisine hapsedeceğini söylemekle yetinselerdi, birbirimizi anlayabilirdik; ama onlar otoriteyi zorunlu kılan bütün olgulara gözlerini kapamışlar, hırsla sözcüğün kendisine saldırıyorlar.

“... Anti-otoriteçiler (...) toplumsal devrimin ilk işinin; otoritenin ortadan kaldırılması olmasını istiyorlar. Bu baylar hiç, bir devrim görmüşler midir? Devrim, elbette ki, en otoriter olan şeydir; bu, nüfusun bir bölümünün kendi iradesini, nüfusun öteki bölümüne tüfeklerle, süngülerle ve toplarla -akla gelebilecek bütün otoriteler araçlarla- dayattığı bir eylemdir; ve eğer muzaffer olan taraf yok yere yenik düşmek istemiyorsa, bu egemenliğini, silahlarının gericiler üzerinde yarattığı terör ile sürdürmelidir. Paris Komünü, silahlı halkın otoritesini burjuvaziye karşı kullanmamış olsaydı, bir gün olsun dayanabilir miydi? Tersine, Paris Komünü bundan yeterince serbest bir biçimde yararlanmamış olmakla suçlamamız gerekmiyor mu?” (F.ENGELS, “Otorite Üzerine”, Seçme Yapıtlar, Cilt II, Sol Yayınları, 1977, s. 451-452)

ENGELS'in bu açıklaması, proletarya diktatörlüğünün ekonomik temellerine, onun tarihi evrimine işaret ettiği gibi, anarşizm ile Marksizm arasında uzlaşılması olanaksız kalın bir çizgi çekiyor. Ve bu açıklama gösteriyor ki, burjuvazinin Marksist-Leninistlere yönelttiği “devlet düşmanı anarşistler” suçlaması, kocaman bir yalandır. Marksist-Leninistler sömürücülerin devletine karşıdır. Her türden devlete, ne olursa olsun devlet otoritesine karşı olmak Marksist-Leninistlerin değil anarşistlerin anlayışıdır ve anarşistler bu anlayışı savunmakla proletarya davasına ihanet etmişlerdir.

Savcının bizleri burjuva devlet mekanizmasını parçalayarak yıkmak ve yerine proletarya diktatörlüğünü koymak istemekle

---

“suç”lamış olması düşünsel planda doğrudur. Ama bizleri her türden otoriteye düşman anarşistler olarak adlandırmak, şiddetle reddettiğimiz bir burjuva yalanıdır. Neden burjuva devletin yıkılması gerektiğini ve yerine neden proletarya diktatörlüğünün konulması gerektiğini açıkladık. Ama sorunu burada bırakmak eksik olacaktır. Burjuva demagogilerinin tüm çıplaklığıyla gün ışığına çıkarılması için nasıl bir devlet anlayışına sahip olduğumuzun da açılması gerektiğine inanıyoruz.

PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ EN DEMOKRATİK DEVLETTİR

Proletarya diktatörlüğüne karşı çıkan ya da onun özünü çarpıtanlar teorik gıdasını burjuvazinin ideolojisinden almaktadır. Ve bugün bu gibileri Marksizm-Leninizm zemininin dışına düşmüşlerdir. Zira bu konudaki değerlendirmelerini genellikle, burjuva gözlüğüyle ve burjuva demokrasisinin birtakım biçimsel normlarını veri alarak yapmaktadırlar. Ve bu nedenle proletarya diktatörlüğünün demokrasiyi dışladığı yalanına angaje olabilmektedirler. Avrupa komünist partilerinin devrimci perspektiften uzak karargahlarında yeşerip, dünyanın kırık bölgelerine de dal budak salan “sivil toplumculuk” akımı, bu angaje olmanın bir yansımasıdır. Düzene karşı çıkış özelliğinden yoksun bir “anarşizm”dir bu.

Proletarya diktatörlüğünü demokrasiyi yadsımakla suçlayanlar, tarihsel bilinçten yoksun oldukları gibi nesnel gerçekliğin üzerinde politika üretmeyi beceremeyen küçük-burjuva ütopyacıları olmalarıyla, proletaryanın bakış açısından yoksunluklarını da sergilemiş oluyorlar. Bu anlayış sahiplerine baştan şunu belirtmek istiyoruz; proletarya diktatörlüğü ezilen ve sömürülen çoğunluğun, demokrasi düşmanı sömürücü azınlığın üzerindeki baskı aracıdır. Bu yanı sıra burjuvaziye hiçbir örgütlenme hakkı tanımaz. O, “hiçbir yasayla sınırlandırılmayan” bir devlettir. Eğer demokrasinin yadsınmasından kastınız buysa, evet, biz bu tür bir demokrasiyi yadsıyoruz! Ama söylenmek istenen bunun dışında bir şeyse, bunun ikiyüzlü

---

bir burjuva yalanı olduğunu tekrar belirtelim.

Proletarya diktatörlüğü, tarihin bugüne dek kaydettiği en demokratik devlettir. Birincisi, her şeyden önce o, bugüne kadarki devlet biçimlerinin tersine çoğunluğun yani işçilerin, yoksul köylülerin, emekçilerin sömürücü azınlık üzerindeki diktatörlüğü olduğu için en demokratik devlettir. Yine, o, bugüne kadarki devletlerin tersine sürekli kendi kendini yok oluşa götüren bir devlettir. Bu devletin demokrasiyi dışladığı ise, bilimsel gerçeklikle bağdaşmayan bir iddiadır. İkincisi, proletarya diktatörlüğü, kendisinden önceki devletler gibi demokrasiyi biçimsel düzeyde değil, doğrudan örgütlemesi yanıyla en demokratik devlettir. Proletaryanın ve emekçi halkın kendi öz örgütleriyle iktidara katıldığı, politikanın belirlenmesinde ve pratiğe geçirilmesinde doğrudan söz sahibi olduğu için en demokratik devlettir. Üçüncüsü, proletarya diktatörlüğü, hiçbir sınıf, kesim ya da kişiye ayrıcalık tanımadığı, yöneticilerin ayrıcalıklarını yok ettiği için en demokratik devlettir. Bu nedenle; proletarya diktatörlüğünün, burjuva fraksiyonlara örgütlenme hakkını tanımamasını; proletarya partisi dışında “egemen olan proletaryanın tek bir sınıf olarak örgütlenmesi” perspektifine uygun olarak düşmanlarına örgütlenme izni vermemesini demokrasiyi dışlamakla niteleyenler, demokrasiyi “soyut”, “sınıflar üstü” görenlerdir.

Proletarya diktatörlüğü en geniş demokrasidir. Çünkü proletarya diktatörlüğü, sosyalizmin inşası sürecinde, proletarya partisinin önderliğinde her kademedem emekçilerin iktidara katılmasıyla, kendi öz örgütleriyle en geniş demokrasiyi uygulamasıyla, yöneticilerini özgürce seçme ve görevden alma hakkına sahip olmasıyla en demokratik devlettir. STALİN sorunu şöyle koyar:

“... her şeyden önce üretim alanında, partiyi sınıfa bağlayan proletaryanın kitle örgütleri olarak sendikalar; her şeyden önce, devlet yönetimi alanında partiyi emekçilere bağlayan emekçi kitle örgütü olarak Sovyetler; her şeyden önce iktisadi alanda köylülüğün sosyalist kuruluşu katılmasını sağlayarak, partiyi köylü kitlelerine

---

bağlayan, özellikle köylülüğün kitle örgütü olarak kooperatifler; yeni kuşağın sosyalistçe eğitimini ve genç yedeklerin yetiştirilmesini proletaryanın öncüsünün başarmasını kolaylaştıran işçi ve köylü gençliğin kitle örgütü olarak gençlik federasyonu; ve son olarak bu kitle örgütlerini yönetmekle görevli olan, proletarya diktatörlüğü sisteminde temel yönetici güç olarak parti. Genel olarak diktatörlüğün ‘mekanizmasının’ tablosu, proletarya diktatörlüğü sisteminin tablosu işte böyledir.” (Leninizmin İlkeleri, STALİN, s.137-138, Sol Yayınları, 6. baskı)

Görüleceği gibi, proletarya diktatörlüğünün en geniş demokrasi olması, onun, çoğunluğun, işçilerin, emekçilerin iktidarı olmasından ileri geliyor. “Sınıflar üstü” küçük-burjuva kavrayışı tabii ki buna bir anlam vermeyecektir. Ama soruna sınıf perspektifiyle bakanlar için proletarya diktatörlüğü, aynı anlama gelmek üzere proletarya demokrasisinin komün, konsey, Sovyet gibi organlarıyla yönetime doğrudan katılarak kendini yönetmesiyle, doğrudan demokrasiyi gerçekleştirmesiyle; çeşitli düşüncelerin tartışılması ve toplumsal güçlerin siyasal temsilini içermesi, toplumdaki bütün kesimlerin, mesleki grupların sendikalar, köylü birlikleri, gençlik örgütleri, konsey, Sovyet vb. kurumlarda siyasal iktidara katılması yanı sıra, burjuva demokrasısından fersah fersah daha ileri bir demokrasiyi temsil ettiği kolaylıkla görülür ve bu nedenle sömürücülere, kapitalistlere baskı uygular. Özgürlüğü kazanmanın başka yolu da yoktur.

“Halkın engin çoğunluğu için demokrasi ve sömürücüler için zora dayanan bastırma, yani demokrasiden dıştalama; kapitalizmden komünizme geçiş sırasında demokrasinin uğradığı değişiklik, işte böyle bir değişikliktir.” (LENİN, Devlet ve İhtilal, s.118, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 6. baskı)

Kapitalist toplumdaki burjuva partilerin varlığı ve seçime katılmalarını hâlâ “demokrasi” diye adlandıranlar, burjuvazinin partileri “sınıflar üstü” gösterme safsatalarına gözü kapalı teslim

---

olmuş demektir. İşte bunlar, oligarşinin, iktidarı hep aynı ellerde tutarak değil, zaman zaman bir elden öteki ele aktarma yaparak bir eldeki iktidarı diğerine geçirmesiyle burjuvazinin kendi düzenini sürdürdüğünü anlamayan siyasi kölerdir. Sosyalist inşa sürecinde çıkan birtakım sorunlar, hatalar vb. den ürkerek, burjuva ideolojisine angaje olmak, ancak her şeyin bir hamlede düzeleceğini sanan küçük-burjuvaların düş dünyasına uygun bir davranış olabilir.

Proletarya diktatörlüğünün “yarı-devlet”, “devlet olmayan devlet” özelliği nereden geliyor? Hiç kuşkusuz doğrudan demokrasi uygulamasından, ayrıcalıklı özel azınlığın (ordu, bürokrasi vb.) kurumları yerine çoğunluğun kendisinin bütün işleri doğrudan doğruya yerine getirebilir olmasından ve devlet iktidarının işlevini halkın bütününe devredebilme yeteneğine sahip olmasından ileri gelir. Küçük-burjuva oportünizminin hiç ama hiç anlamadığı ve “ilkel” demokrasi olarak alaya aldığı, “görevlilerin ücretlerini ortalama işçi ücreti düzeyine indirme”, “yöneticileri istenildiği an görevden alma ve göreve çağırma” vb. ilkeler, her düzeyde doğrudan demokrasiyi uygulayan bir yönetimin karakterini oluşturmaktadırlar. Bu ilkeler proletarya ve emekçi çoğunluğun denetim ve yönetimde söz sahibi olmasının göstergeleridir. Tabii ki, bunların gerçek anlamda uygulanması proletaryanın burjuvazinin direncini ezmesine paralel olacaktır.

“Memurculuğu birdenbire, her yerde ve büsbütün ortadan kaldırmak söz konusu edilemez. Bu bir ütopyadır. Ama, giderek tüm memurculuğun ortadan kalkmasını sağlayacak yeni bir yönetim makinesinin vakit geçirmeksizin kurulmasına başlamak için, eski yönetim makinesini hemen parçalamak bir ütopya değil, komün deneyinin ta kendisi, devrimci proletaryanın geciktirilmez, ivedi görevinin ta kendisidir.” (LENİN, Devlet ve İhtilal, s. 67, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 6.baskı)

Bu aygıt, çoğunluğun en demokratik yönetimi olacaktır. Proletarya demokrasisi burjuvazinin direnişi ezildikçe bu yönde hızla

---

evrime uğrar ve kendi kendini ortadan kaldırır.

Proletarya diktatörlüğünün en geniş demokrasi olduğunu kavrayamayanlar, çok doğaldır ki, demokrasinin yok olup gitmesi olgusunu da kavrayamamaktadırlar. Çünkü demokrasi, özünde sınıfların varlığında söz konusudur. Ve dikkatlice incelendiğinde görülecektir ki, MARKS, proletarya diktatörlüğünü "demokrasi savaşımının kazanılması"yla aynı anlamda kullanmaktadır. Sınıf bakış açısından uzak, kavramların yalnızca sözcük anlamlarına takılıp kalanlar doğaldır ki, burada bir çelişki arayacaklardır.

"Ancak komünist toplumda, kapitalistlerin direnci kesin olarak kırıldığı, kapitalistler ortadan kalktığı ve sınıflar yok olduğu (...) zaman, ancak o zamandır ki, devlet ortadan kalkar ve özgürlükten söz etmek olanaklı duruma gelir!.. Ancak ve ancak o zaman gerçekten tam, gerçekten hiçbir istisna tanımayan bir demokrasi olanaklı duruma gelecek ve uygulanacaktır. Ancak ve ancak o zaman demokrasi sönmeye başlayacaktır." (LENİN, Devlet ve İhtilal, s.118, Bilim ve Sos. Yayınları,1978)

İşte Marksist-Leninist kavrayışın devlet sorununa diyalektik yaklaşımı... Bir yerde devlet denen baskı aygıtı yoksa yani baskı altında tutulan birileri kalmamışsa, demokrasi de artık yok demektir. Ve insanlar hiçbir baskı ve zor olmadan kendi oluşturdukları kurallarla yaşayacaklardır.

LENİN'in bu yaklaşımı, Marksist-Leninistlerin demokrasi konusundaki bakış açısını da veriyor. Marksist-Leninistler için demokrasi, sınıf için demokrasidir. Proletarya diktatörlüğü, çoğunluğun en demokratik yönetimi olmasıyla en gelişmiş demokrasiye sahiptir.

Anti-Oligarşik Anti-Emperyalist Halk Devrimi sürecinde olan ülkemizde de süreç, özü itibariyle farklı olmayacaktır. Demokratik Halk Diktatörlüğü proletaryanın hegemonyasını içermesi anlamında proletarya diktatörlüğünün bir biçimidir, özü itibariyle proletarya diktatörlüğünden farklı değildir. Proletaryanın önderliğinde bütün

---

emekçi katmanlar demokratik görevler yerine getirildiği oranda proletarya demokrasisini örgütler. Halk demokrasisi olarak da adlandırabileceğimiz Devrimci Halk İktidarı, emperyalizmin işbirlikçileri, prekapitalist unsurlar üzerinde diktatörlük, halk güçleri için demokrasidir. Bu devlet giderek proletarya diktatörlüğüne, oradan da sınıfları ortadan kaldırdığı ve sosyalizmden komünizme geçişi örgütlediği oranda yok oluşa gidecektir.

Devrimci Halk İktidarı, çeşitli halk organlarıyla, toplumsal kesimlerin tam demokrasi temelinde oluşturulmuş örgütleriyle halkın yönetime doğrudan katıldığı en geniş demokrasiyi içerir.

İşte bizim, oligarşinin faşist devletine karşı savunduğumuz devlet anlayışı budur. Biz tarihi bilinçle soruna yaklaşıyoruz. Ütopyalarla uğraşmak bizim işimiz değildir. Yaklaşımlarımızı biçimlendiren sınıf mücadelesinin nesnelligidir. Bu anlamda her türden reformizm-revizyonizm ve oportünizmden ayrıldığımız gibi, anarşizmle de ayrı yerlerdeyiz. Bizler burjuva demokrasisinin, özünde kapitalist azınlık için demokrasi, işçi sınıfı ve emekçiler için diktatörlük olduğunu anlamayan, onun biçimsel yanlarını "kutsayan"lardan ayrıldığımız gibi, her türden otoriteye karşı olan anarşizmden de ayrılıyoruz.

Bizler, genel anlamda proletarya diktatörlüğünü savunmakla birlikte ülkemiz devriminin kendine özgü niteliğinden dolayı, önümüzdeki aşamanın Devrimci Halk İktidarı olacağını söylüyoruz. Devrimci Halk İktidarının, proletarya diktatörlüğünden farklılığı proletaryanın diğer anti-oligarşik, anti-emperyalist güçlerle ortak iktidarı olmasından kaynaklanır. Proletaryanın hegemonyasını içermesi yönüyle proletarya diktatörlüğünün biçimi olmakla birlikte, onun kendisi değildir.

Devrimci Halk İktidarının proletarya diktatörlüğüne evrilmesi ise, her şeyden önce proletarya partisinin diğer sınıflar üstündeki etkisi, onları sosyalizmin inşası sürecinde kendi hegemonyası altında birleştirmesine bağlıdır. Bu da bir anlamda demokratik devrimin görevlerinin yerine getirilmesine paralel bir gelişme izler.

Bugün yeni-sömürge Türkiye’de, halklarımızın kurtuluşu, sosyalizme doğru muzaffer adımlarla ilerleyişi, oligarşi ve emperyalizmin güçlerine diktatörlük, halk kesimlerine en geniş demokrasiyi uygulayacak demokratik halk iktidarı ile olanaklıdır. Bizim, oligarşinin faşist devletine karşı savunduğumuz iktidarın niteliği budur.

Bizleri “anarşizm”le suçlayan savcı, mutlaka bir şeylerle suçlama gereksinimi duyuyorsa, Devrimci Halk İktidarını savunduğumuzu söylemesi kendisi için yeterli olacaktır!.. Ama savcı Marksist-Leninist düşünceleri bulanıklaştırmayı görev saymıştır!..

Biz devlet konusunda savunduğumuz ve tarihsel gerçeklik üzerine oturan anlayışımızı bu nedenle -biraz da ayrıntılı olarak- açtık. Ortaya koyduğumuz düşünceler, bu konudaki çarpıtma ve demagogilere bir cevap niteliği taşıdığı için, ayrıca savcının tek tek iddiaları üzerinde durmayı gereksiz görüyoruz.

SUNİ DENGE NEDİR?

Her şeyden önce suni dengenin nesnel bir olgu olduğunu vurgulamak gerekir. Suni denge emperyalizmin III. Bunalım Dönemi'nde yeni-sömürge ülkelerde, sürekli milli krizin varlığı koşullarında, halk kitlelerinin içinde bulunduğu pasif tutumun, bu dönemde proletaryanın teori ve taktiğini belirleyen önderler tarafından ifade edilmiş tarzıdır.

Görüldüğü gibi burada bir paradoks vardır. Hem sürekli milli krizden söz edilmektedir, hem de kitlelerin pasif tutumundan. Ancak bu anlaşılmaz bir durum değildir. Toplumun diyalektiği bu tür karmaşık ama anlaşılır olgularla doludur. Zaten suni denge bu çelişkili birliğin kendisidir. Bu paradoksu Mahir ÇAYAN "oligarşi ile halkın memnuniyetsizliği ve tepkileri arasındaki suni denge" olarak ifade etmektedir. Yani halk mevcut yönetimden ve düzenden memnun değildir. Bu düzenin şöyle ya da böyle değişmesini istemektedir. Ancak bu memnuniyetsizliğini eyleme dökmemekte, daha doğrusu memnuniyetsizliğine denk düşen eylemlerle tepkisini dile getirmektedir. Suni denge olarak ifade edilen nesnel durum budur.

Suni dengeden söz eden Marksist-Leninist önderler, hiçbir zaman bu olguyu sınıf mücadelesinin varlığı yokluğu veya kitle hareketlerinin varlığı yokluğu ikilemi ile ele almamışlardır. M. ÇAYAN'ın "kitlelerin düzene karşı memnuniyetsizliği ve kıpırdanmalarının eyleme dönüşmesi için, önce inandırıcı olmalıyız" deyişinde olduğu gibi, buna onlarca örnek göstermek mümkündür.

Demek ki halkta “düzene karşı kıpırdanmalar” olmasına rağmen bir suni denge olgusundan söz edilmektedir. Aksinin düşünülmesi de mümkün değildir. Milli krizin varlığı koşullarında halk, memnuniyetsizliğini şu veya bu biçimde dile getirir ve mevcut siyasal yapı üzerinde etkide bulunur. Ancak gerçekte bu kıpırdanırlar halkın içinde bulunduğu memnuniyetsizliğe ve yeni-sömürge ülkelerde yaşanan milli krize denk düşen düzeyde değildir. Yani gerçekte olması gereken düzeyde değildir ve devlete karşı yönelmemektedir. Suni denge anlamını burada bulur.

Kitlelerin memnuniyetsizliği ile kendiliğinden eylemlilikleri arasında ayniyet arayan bazı mekanik dogmatik kafa yapıları; kuşkusuz sorunun bu şekilde konulmasına itiraz edebilirler; ama bunlar, 12 Eylül'den sonra artan memnuniyetsizlik ile, kitle mücadelesi arasındaki uçurumun da izahını bulmak zorunda kalacaklardır. Görünen tepkilerin ardında, çok daha boyutlu, potansiyel anlamda bir memnuniyetsizlik söz konusudur. Yeni-sömürge ülkelere özgü devrim stratejisi, bu potansiyelin açığa çıkarılmasıyla doğrudan ilintilidir. Ve onun araç ve yöntemlerini içermektedir.

Bu nedenle yeni-sömürge ülkelerde görülen ve zaman zaman yükselen kitle hareketleri, suni denge ile çelişkili bir olay değildir. Kaldı ki suni dengenin güçlenmesi veya zayıflaması, esas olarak silahlı mücadeleye bağlı olmakla beraber, bir bütün olarak sınıf mücadelesinin gelişimi ile orantılıdır. Ve bu formülasyon, sorunun genel konuluşudur. Soyutlamaların daima somut hayatın bazı yönlerini eksik bırakacağı ve esas olanı, genel olanın içereceği unutulmamalıdır. Somut pratikte öyle istisnai durumlar olabilir ki, yeni-sömürge bir ülkede kitle hareketleri kendiliğinden de boyutlanabilir. Sınıf mücadelesinin gelişimi ve güçler dengesinin değişmesi, bu tür durumları ortaya çıkarabilir. Örneğin; ülkemizde, 12 Eylül öncesi anti-faşist mücadelenin niteliği gereği, belirli oranda kitleleri etkilemesi, sonuçta kitlelerin de taraf olmasını, şu ya da bu oranda -zorunlu savunma temelinde de olsa- mücadeleye katılmasını be-

---

haberinde getirdi. Bu durum kitlelerin ekonomik-demokratik talepli mücadelesinin yükselmesinde önemli rol oynamış, yer yer devlet güçleriyle karşı karşıya gelen kitleler, kısmen de olsa bunlara karşı tavır alabilmiştir. Ve o dönem devrimci şiddet eylemleri, kitle hareketleri, oligarşi içi çelişkiler vb. birçok nedene bağlı olarak, devletin belirli bir oranda dejenere olduğu, yıprandığı gözlenen bir olgu olmuştur.

Bu, suni dengenin zayıflamasıdır. O dönemin koşulları gereği kitleler her geçen gün giderek daha fazla bir biçimde ve sayıda devrimciler yanında yer alıyor, olayların içine giriyorlardı. İşte silahlı mücadelenin belirleyiciliğinde çok yönlü etkenler sonucu, sınıf mücadelesinin ivme kazanması, aynı zamanda suni dengeyi de zayıflatıyordu. Nitekim tarihsel ve siyasal olarak çeşitli farklılıklar gösterse de Şili, Pakistan, Haiti vb. ülkelerde, suni dengeyi daha ileri boyutlarda zayıflatan hareketler söz konusudur.

Çok açık ve net olarak görülüyor ki, 12 Eylül ile birlikte kitleler derin bir suskunluğun içine girmiştir. 8 yıldır bu suskunluk neden sürmektedir? Herhalde bu durum kitlelerin memnuniyetiyle izah edilemez! O halde artan memnuniyetsizlik ile suskunluk arasındaki çelişki, nasıl izah edilecektir? Kitlelerin sesini yükseltmesine veya en azından tepki denilebilecek eylemlere girmesine engel olan nedir? Bu sorulara sadece "baskı ve sindirme politikası" diyerek cevap verenler olacaktır elbette. Ama bu cevap, eğer kitleler haklarının gaspına eylemli tepki göstermiş olsaydı, baskıyla bunun sindirilmesi gibi bir gelişim olsaydı yeterli olabilirdi. Oysa kitleler daha baştan olaya sessiz kalmışlardır. Baskı ve sindirme politikasının varlığı bunu izah etmekte yetersizdir.

Suni dengenin maddi temeli, III. Bunalım Dönemi'nde sömürü ve istismar metotlarında emperyalizmin yaptığı değişikliklerdir.

Bu konuda Mahir ÇAYAN şunları söylüyor:

"... yeni-sömürgecilik metodu, bir yandan emperyalizmin ülkeye iyice yerleşmesi (yani emperyalizmin sadece dışsal bir olgu değil

---

aynı zamanda içsel bir olgu haline gelmesi) sonucunu doğururken, öte yandan geri bıraktırılmış ülkelerde, geçmiş dönemlere kıyasla, izafi olarak -feodalizmin etkin olduğu, eski sömürgecilik dönemine kıyasla -belli ölçülerde pazarın gelişmesine paralel olarak toplumsal üretim ve nispi refahı arttırmıştır.

“Bunun sonucu olarak, geri bıraktırılmış ülke içindeki çelişkiler görünüşte yumuşamış (feodal döneme kıyasla) halk kitlelerinin düzene karşı tepkisi ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur. Emperyalist işgal gizlendiği için (...) halk kitlelerinin milliyetçi tepkileri, gavura allerjisi nötralize olmuştur. Merkezi devlet aygıtı, geçmiş dönemlere kıyasla çok güçlenmiş ve ittifak projeleri, ikili anlaşmalar, askeri pakt ilişkileri ile oligarşik devlet cihazı, devrimci iç savaş dikkate alınarak militarize edilmiştir. (...)

“Ülke içinde pazarın genişlemesine paralel olarak şehirleşme, haberleşme ve, ulaşım çok gelişmiş ve ülkeyi ağ gibi sarmıştır. Eski dönemlerdeki halkın üzerindeki zayıf feodal denetim -emperyalizmin fiili durumu bütün ülke çapında değil ticari merkezlerde ve ana haberleşme yerlerindeydi- yerini, çok daha güçlü oligarşik devlet otoritesine bırakmıştır. Oligarşik devletin ordusu, polisi ve de her çeşit pasifikasyon ve propaganda araçları ülkenin her köşesinde egemenliğini kurmuştur.

“Bütün bunlara, I. ve II. Genel Bunalım Dönemi’ndekilerle kıyaslanmayacak şekilde, bu ülkelerde emperyalizmin ve oligarşinin propaganda araçlarını korkunç seviyeye getirmesini, pasifikasyon yöntemlerini geliştirmesini ve geçmiş dönemlerde milli kuruluş savaşlarından edindiği tecrübeleri ilave etmek gerekir.

“Artık geri bıraktırılmış ülkelerdeki oligarşik devlet aygıtı, mevcut üretim ilişkilerini (...) uzun bir süre koruyabilecek seviyeye gelmiş, bu ülkelerdeki halk kitlelerinin özellikle geniş emekçi yığınlarının tepkileri pasifize edilerek bu tepkiler ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur.” (“Bütün Yazılar”, DEVRİMCİ SOL Yayınları, 1979, s. 377378)

Mahir ÇAYAN'dan aktardığımız bu ifadeler sorunun özünü tüm yönleriyle ortaya koymaktadır. Suni denge, bir bütün olarak yeni-sömürge ülkelerin sosyal, siyasal ve ekonomik özelliklerinin genel bir tablosunu çizen bu sözlerde belirtilen olguların yarattığı bir sonuçtur. Ve dolayısıyla III. Bunalım Dönemi'nde yeni-sömürge ülkelere özgü bir özelliktir.

Burada suni dengenin nedenleri olarak belirtilen sosyal, siyasal ve ekonomik olguların, hiçbirinin diğerinden kopartılarak ele alınmaması, suni dengenin, bunların bütün olarak yarattığı bir unsur olduğunun kavranması önem kazanmaktadır. Bu birbirleriyle iç içe geçmiş sosyal, siyasal ve ekonomik olguları tek tek açarsak:

1-) Emperyalizmin açık işgalinin gizli işgale dönüşmesi ve bunun sonucu olarak halk kitlelerinin milliyetçi tepkilerinin, "gavura" allerjisinin nötralize olması.

2-) Yukarıdan aşağıya çarpık anlamda da olsa kapitalizmin geliştirilmesi, feodalizmin çözülmesi ve pazarın genişlemesi sonucu ortaya çıkan nispi refah olgusunun, görünüşte çelişkileri yumuşatıcı etkisi. (Bu nispi refah görünüştedir.)

3-) Kapitalist gelişmenin sonucu olarak güçlü merkezi devlet otoritesinin ortaya çıkması ve ülkenin en ücra köşelerine kadar denetim kurması.

4-) Emperyalizm ve oligarşinin güçlü ideolojik hegemonya araçlarına sahip olması ve bunların halk kitlelerinin düşüncelerini köreltici etkisi ile, emperyalizmin pasifikasyon yöntemlerinin uygulanmasında kazandığı tecrübe birikimi.

Bunların hepsi de, yeni-sömürge ülkelerde emperyalizme bağımlı çarpık kapitalist gelişmenin bir ürünü ve zorunlu sonucu olan olgulardır. III.bunalım dönemi öncesinin sömürge ülkelerinde görülmemektedir.

II. Bunalım Dönemi'nde yarı-sömürge ve sömürge ülkelerde, kitleler bir yandan emperyalizmin ülkede fiili varlığı, diğer yandan

---

sömürü, baskı ve zulmün çok acımasız olması, merkezi devletin güçsüzlüğü gibi faktörler sonucu, düzene karşı olan tepkilerini çok açık biçimde gösterebiliyorlardı. Bu da özellikle kırsal kesimlerde kendiliğinden bölgesel halk ayaklanmalarına yol açıyordu. Halk kitleleri yabancıya duyulan allerji ile, emperyalizme ve feodal sömürüye karşı kendiliğinden de olsa silahlı tavr alıyorlardı. III. Bunalım Dönemi'nde emperyalizmin gizli işgal esprisine uygun olarak, halk kitlelerinin karşısına emperyalist ordular yerine, sözde ulusal, bağımsız ordu ve devlet kurumlarının çıkması kitlelerde, orduyu kendi ulusal ordusu görme yanılığısına neden olmuştur. Aynı işlevi görmesine rağmen, kitleler emperyalizmin fiili işgali koşullarında aldığı tavırları, gizli işgali gerçekleştiren ordu ve devlet kurumlarına karşı alamamaktadır. Böylece kitlelerin "gavura" karşı allerjileri nötralize olmakta, anti-emperyalist tavrı daha pasif düzeyde kalmaktadır.

Bu dönemde, merkezi devlet aygıtının güçlenmesi, ordunun iç savaş örgütlenmesine uygun olarak geliştirilmesi, gelişen kapitalist altyapı nedeniyle oligarşinin ülkenin her tarafını denetim altına alması, ve II. Bunalım Dönemi'ne nazaran olağanüstü gelişen propaganda araçlarıyla, resmi ideolojiyi en geniş kitlelere yayma ve şartlandırma olanaklarına sahip olması; örgütsüz ve idealist düşüncenin etkisinden kurtulamayan kitlelerin gözünde; oligarşik devlet cihazının "dev gibi güçlü" ve yenilmez olarak görülmesine neden olmuştur. Düzendən nefret eden, şu veya bu şekilde değişmesi gerektiğine inanan halk, bunu mümkün görmemekte, dev gibi güçlü gördüğü devleti yıkabileceğine, düzen değişikliği sağlayabileceğine inanmamakta, devlete karşı gelme yerine kaderciliği (böyle gelmiş böyle gider) seçmekte, düzenin müsaade ettiği sınırlar dışına çıkmamakta ve düzen alternatiflerine umut bağlamaktadır. Devletin en küçük demokratik kırırdanışları bile baskı ve zorla ezmesi, kitlelere gücünü her durumda hissettirmesi ve demagojik propagandası da bu durumu pekiştirmektedir.

Birakalım halkı, halkın öncülüğüne soyunan ve barışçıl çalışma tarzını temel alan kimi sol akımların gelişim çizgisi dikkate alınır, devletin bu güçlülük imajının kitlelerde nasıl bir psikolojiye neden olduğunu, daha iyi kavrarız.

Hangisini ele alırsak alalım, başlangıçta ne kadar keskin ihtilal naraları atılmış olursa olsun, bunların gelişim çizgisi kabaca şudur: Oligarşinin ağır baskı koşullarında evrim dönemi çalışma tarzını hayata geçirmek ve gelişme imkanı bulamamak, giderek başlangıçtaki ihtilalciliği (teoride ne derlerse desinler) terk ederek pasifizme kaymak ve reformist alternatiflerin kanatları altına sığınarak, herhangi bir burjuva fraksiyonunun kuyruğuna takılmak... Bu nedenle bizim gibi ülkelerde barışçıl çalışmanın temel alınması, suni dengeyi zayıflatmak şöyle dursun, daha da pekiştirir. Devletin karşı gelmezliği, yenilmezliği yanlısı içinde olan bir halkın; devletin gücü ve saldırıları karşısında sinen, düzen sınırları dışına çıkma cesareti gösteremeyen "öncü" sünü gördükçe, yenilmezlik, karşı konulmazlık imajının daha da pekişmesinden doğal bir şey olamaz.

Ayrıca bu dönemde çarpık da olsa kapitalist üretim ilişkilerinin ülkeye girmesi, tüketime yönelik hafif ve orta sanayinin geliştirilmesi, eski ağır feodal sömürü ve ilişkilerin yerini, kapitalist ilişkilerin alması ve pazarın genişlemesine paralel olarak; ülkede nispi bir refah oluşmuş, bu da çelişkileri görünüşte yumuşatmıştır. Hafif ve orta sanayinin çevresinde ise, yaygın bir küçük üretim ağı oluşmuştur. Böylece adeta küçük-burjuvalar ülkesi haline gelen yeni-sömürgelerde, bu yaygın küçük-burjuva tabakalar, hem oligarşinin üzerinde durduğu toplumsal tabanı genişletir, hem de pasifizmin maddi dayanaklarını oluşturur.

Bu gelişimin yukarıdan aşağıya gerçekleşmesi, halk kitlelerinde, devletin bahsettiği bir nimet görünümü yaratmış, proletaryanın ve halk kitlelerinin mücadelesi ile iç içe bir kapitalist gelişme olmuştur.

Kadercı, pasif, edilgen bir kitlenin yaratılmasında; devletin propaganda aygıt ve kurumları dışında, oligarşinin yaygın ve güçlü kitle iletişim araçlarına sahip olması, feodal dönemdeki ilkel yöntemlerle çalışan dini kurumların yerini, binlerce kat daha etkili kurum ve araçların alması ve bunların, kitlelerin bilincini dumura uğratması, düzenin çıkarları doğrultusunda şartlandırıcı etkisi ve ayrıca yabancılaşıma, yozluk, dejenerasyon, ahlaki çöküntünün de hesaba katılması gerekir.

Bunlar bütün yeni-sömürge ülkelerde suni denge olgusunu yaratan faktörlerdir. Ve bu faktörlerin tümünün yarattığı bir suni denge, her yeni-sömürge ülkede şu veya bu oranda vardır. Ancak suni denge olgusunu irdelerken, her ülkede bunların nasıl somutlandığı ve suni denge üzerinde etken olan tarihsel, sosyal, ekonomik ve kültürel olgular da ayrı ayrı hesaba katılmalıdır. Eğer her ülke için somut şekillenmiş hesaba katılmaz ve düz bir mantıkla hareket edilirse, önemli hatalara düşmek kaçınılmaz olur. Örneğin Latin Amerika ülkelerini ele aldığımızda, bu ülkelerin birçok farklı özellikleriyle karşılaşırız. Özellikle bazı ülkelerde oligarşinin aile yapıları biçiminde oluşması, diğer burjuva katmanların dışlanması, sömürünün daha ilkel, baskının daha yoğun olması, ordunun tümüyle ve açıkça sınıfsal bir zeminde siyasal bir parti gibi hareket etmesi, ordu üst tabakalarının sömürüye daha fazla ortak olması, güçlü merkezi devletlerin III. Bunalım Dönemi'nde henüz yeni oluşturulması, halkın tarihsel olarak isyancı geleneğinin olması, kapitalizmin gelişme seviyesi vb. gibi birçok faktör, suni denge zayıf oluşunun doğrudan etkenleridir. Hatta Latin Amerika ülkelerinin çoğunda kabaca var olan bu özellikler, somut olarak tek tek ülkeler bazına indirgediğimizde, çok daha çeşitlenecek ve suni denge de farklılıklar gösterecektir.

Burada suni dengeyi oluşturan etkenlerden biri olan nispi refah olgusunu daha etraflı olarak anlatmayı gerekli görüyoruz. Çünkü bu olgu yeterince kavranmadığı sürece suni denge de anlaşılabilir.

---

mayacaktır.

...

Nispi Refah Görünüşte Bir Olgudur

Suni dengenin dışında, ondan bağımsız bir nispi refah olgusu düşünmek mümkün değildir. Nispi refah, suni dengenin nedenlerinden biridir. Bu anlamda suni denge ile birlikte ele alınıp kavrandığında bir anlam ifade eder. Keza bir siyasi hareket için, sosyal veya iktisadi olgular kitlelerin ruh halinde, bilinç çarpıklığında oynadığı rolle orantılı olarak önem kazanırlar. Amaçsızca, toplumda var olan her şeyi açıklama kaygısıyla hareket etmek, Marksist-Leninistlerin değil, kitlelerin bilinç çarpıklığını gidermek, siyasi gerçekleri açıklamak ve kitlelerle birlikte devrim yapmak diye bir derdi olmayan aydın entellektüellerin veya toplum bilimlileri ile uğraşan akademisyenlerin işi olabilir. Bu nedenle sadece ekonomik bir olgu olmanın ötesinde, öznel bir boyutu da olan nispi refah olgusunu ele alırken, birçok ekonomik veri ve istatistikler sıralamak mümkündür, ancak biz, böylesi ayrıntılarla uğraşmayacağız. Esas olarak ekonomik açıdan, yani nesnel boyutuyla sorunun genel çerçevesini çizmekle yetinip, bunun kitlelerde yarattığı psikolojiye ve bilinç çarpıklığına, suni dengenin bütünlüğü içinde değineceğiz.

Ayrıca daha baştan şunu da belirtelim ki, burada özel olarak ele aldığımız nispi refah ve suni denge ilişkisini, daha önce suni dengeyi anlatırken sıraladığımız diğer sosyal, siyasal ve ekonomik koşullardan soyutladığımız gibi bir yanılgıya düşülmemelidir. Burada anlattığımız her şey, onlarla bir bütünlük içerisinde düşünülmeli ve öyle değerlendirilmelidir.

Nedir nispi refah? Bolluk, varlık, rahat içinde yaşama anlamına gelen gerçek bir refah mıdır, yani yoksullukla çelişen bir durum mudur, yoksa başka bir şey mi?

Önceki bölümde aktardığımız alıntıda görüldüğü gibi Mahir ÇAYAN sorunu şöyle koymaktadır:

“(Yeni-sömürgecilik -bn-), öte yandan geri bıraktırılmış ülkele-
rde, geçmiş dönemlere kıyasla izafi olarak -feodalizmin etkin oldu-
ğu, eski sömürgecilik dönemine kıyasla- belli ölçülerde pazarın
genişlemesine paralel olarak toplumsal üretim ve nispi refahı art-
tırmıştır.

“Bunun sonucu olarak, geri bıraktırılmış ülke içindeki çelişkiler
görünüşte yumuşamış (feodal döneme kıyasla) halk kitlelerinin
düzene karşı tepkisi ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuş-
tur.” (Mahir ÇAYAN, age, s. 377-378)

Nispi refah ve suni denge ilişkisinin de ortaya konulduğu bu sö-
zlerde, nispi refahı belirleyen başlıca iki nokta vurgulanmaktadır:

1-) Pazarın genişlemesi ve toplumsal üretimin artması.

2-) Eski sömürgecilik dönemi ile yeni dönemdeki koşulların
kıyaslanması.

İşte bu iki nokta nispi refah kavramının muhtevasını oluşturmak-
tadır. Bunlardan soyut, tek başına kavram olarak refahın ele alınıp
tartışılması, havanda su dövmeye benzer. Zaten adı üstünde nispi
bir refahtan, yani görece bir refahtan söz edilmektedir. Nispinin an-
lamı, hem bir kıyaslamayı hem de bir bağımlılığı, koşullanmışlığı
içerir. O halde nispi refah deyince, daha baştan neye göre, neyin
tarafından koşullanmış bir refahtan söz edildiğine bakmayı zorun-
lu kılmakta, kavram bunlarla birlikte, yani teorik açılımı içerisinde
gerçek muhtevasını bulmaktadır. Açıktır ki, buradaki koşullayan,
toplumun ekonomik şekillenişinin kendisidir. Bu da ülkemiz
özgölünde çarpık kapitalizmdir. Nispi refah bunlardan soyut olarak
ele alındığında hiçbir anlam ifade etmez.

Kapitalizmin kitlelere sunduğu “refah”ın özünde görece bir re-
fah olduğu, gerçek anlamda refahın ancak sosyalist ülkelerde
sözkonusu olduğu genellemesinden hareketle; bu kavramın bizim
gibi ülkelerde kazandığı muhteva ile, kapitalist ülkelerde kazandığı
muhtevayı özdeşleştirme hatasına düşülmemelidir.

Kapitalist ülkelerde refah, esas olarak sömürge ülkelerden elde edilen kârların bir kısmının kitlelere verilmesi suretiyle sağlanmaktadır. Bu ülkelerde kapitalist ekonominin gösterdiği istikrarsızlık nedeniyle çeşitli dönemlerde azalıp çoğalsa da, bir yandan kapitalizmin köklü bir geçmişi ve güçlülüğü, diğer yandan sermaye ihracı sonucu elde edilen kârların bir bölümünün, işçi sınıfına verilmesi olanağının bulunması sonucu, kapitalizm, kitlelere belirli oranda rahat bir yaşam seviyesi sunabilmektedir. Böyle bir yaşam seviyesinin elde edilmesinde işçi sınıfının mücadelesinin etkisi de unutulmamalıdır.

Yani bu ülkelerde “refah” kitlelerin yaşam şartlarını zorlamayan, ortalama rahat bir yaşam standardı sunulmasıyla somutlaşır. Kişi başına düşen ortalama gelir, bizim gibi ülkelerle kıyaslanmayacak düzeyde olduğu gibi, toplumsal gelirin dağılımı da sömürge ülkeler gibi sınıflar arasında derin uçurumlar yaratacak, ve çatışmalara yol açacak kadar dengesiz değildir. örneğin işsizlik bile kitlelerin yaşam şartlarını zorlayıcı bir unsur olmaktan çıkartılmıştır. Bir insan işsiz kaldığında “işsizlik fonu”, “yardımlaşma fonu” gibi olanaklardan yararlanarak yaşamını devam ettirebilmektedir. Bu refah da görece bir refah olmasına rağmen, bir karışıklığa yol açmamak için, biz buna “burjuva refah” diyeceğiz. Ülkemiz ve sömürge ülkeler içinse “nispi refah” kavramını kullanacağız.

Kapitalist ülkeler için sözünü ettiğimiz burjuva anlamda refah olgusu, bizim gibi ülkeler için geçerli değildir. Çünkü bizim gibi ülkelerde çarpık kapitalist gelişim ve emperyalizme bağımlılık nedeniyle, kapitalizm, kitlelere böyle bir yaşam standardı sunmanın her türlü koşulundan yoksundur.

Kavramın ele alınış biçimine ilişkin yaptığımız bu belirlemeden sonra, tekrar, ülkemizde “neye göre ve neyin tarafından koşullanmış bir refah” sorularına dönelim.

“Neye göre?” sorusunun cevabı, feodalizmin egemen olduğu eski sömürgecilik dönemine göredir. Burada kıyaslamamızın feodal-

---

izme göre yapılması, kitlelerin yaşamında, belirgin bir değişmeyi ortaya koymamıza olanak sağlamaktadır.

“Neyin tarafından koşullanmış?” sorusunun cevabı ise, yeni-sömürgecilik ilişkileri içerisinde pazarın genişlemesini ve toplumsal üretimin artması tarafından koşullanmasıdır. Bir başka deyişle, yukarıdan aşağıya feodalizmin belli ölçülerde tasfiyesi, emperyalizme bağımlı tüketim ekonomisine yönelik hafif ve orta sanayinin kurulmasıyla karakterize olan, çarpık kapitalist oluşumdur. Mahir ÇAYAN’ın da birçok yerde nispi refahı hafif ve orta tüketim sanayinin gelişmesi olgusuyla birlikte ele aldığını görürüz. Bu da kitlelerin yaşamındaki değişimin niteliğini ve seviyesini tayin etmektedir. Yeni-sömürge ülkelerde yukarıdan aşağıya çarpık kapitalizmin gelişmesi ve bununla orantılı olarak feodal ilişkilerin çözülmesi, kitleleri feodal sömürü biçiminin ve yaşam şartlarının dar sınırları dışına çıkarır ve onlara, kapitalist gelişimin zorunlu bazı olanaklarından, kendiliğinden yararlanma olanağı sağlar. Böylece kitleleri bir yandan pazar için üretimin tüketicileri durumuna getirirken, diğer yandan da onların yaşam tarzında değişiklikler yaratır.

Ülkemizde 1950’lerde sonra gelişen sürecin karakteri budur. Bu dönemden itibaren hızla gelişmeye başlayan çarpık kapitalizm, ulaşım, iletişim vb. gibi kendine özgü altyapısını oluştururken, tederici olarak feodal ilişkilerin de çözülmesini beraberinde getirmiştir. Bir başka deyişle kapitalist pazarı genişletirken, proleterleşme, kentleşme, göç ve gecekondulaşma sürecini başlatmıştır. Bu yıllarda başlayan ve 1965’lerde büyük oranda yoğunlaşan, kırlardan kentlere nüfus akımının, ülkemizde halen önemli ölçüde sürdüğü bilinen bir gerçektir. Yine eskiden sanayi mamulleri ve emperyalist ülkelerden ithal edilen metaların pazarı, belirli merkezlerde sınırlı iken, ulaşımın geliştirilmesiyle giderek ülkenin her yerine rahatlıkla ulaştırılmaya başlanmış, böylece önemli ölçüde geliştirilen hafif ve orta sanayi mamulleri, tüketicinin ayağına götürülebilmiştir. Birçok tüketim maddesi lüks olmaktan çıkmış, daha geniş kitle-

---

erce tüketilmeye başlanmıştır.

Feodalizm ile kapitalizm arasındaki bu mücadele, yeni-sömürge ülkelerde bugün bitmiş bir mücadele değildir. Çarpık kapitalizm lehine sürekli bir değişim ve mücadele sürmektedir. Çünkü emperyalizm güdümünde çarpık gelişen kapitalizm, gerek ekonomik, gerekse siyasal alanda, feodalizmi tamamen tasfiye edebilecek güçte değildir. Feodal ilişkilerin yerini şu veya bu oranda kapitalizmin alması, ülkenin geniş kesimlerinin şu veya bu oranda kapitalist pazara daha çok açılması hep devam eder. Başlangıçtaki hızlı çözülme ve gelişme (ülkemiz özgülünde 1950'ler, yani DP dönemi) ile geçmiş dönem arasındaki fark bu anlamda niceldir. 24 Ocak Kararları'yla burjuvazinin ağızından düşürmediği ve bir kısım solcuları dahi inandırdığı yapı değişikliğinin, bugün açıkça iflas etmiş olması boşuna değildir. 12 Mart'ta olduğu gibi, 12 Eylül'de de gündeme gelen toprak reformu girişimleri ve buna engel olan güçler dikkate alınırca, tekelci burjuvazi veya kapitalizm lehine yapılmaya çalışılan bu düzenlemelere engel olan güçlerin, hangi güçler olduğu kolayca anlaşılacaktır. Ancak bütün bunlara karşın, gelişmenin yönü daima kapitalizm lehine olmuştur. Ve olmaya devam etmektedir. Bu nedenle ülkemizde kapitalist pazarın genişlemesi durmuş değildir. Anadolu, özellikle kırsal kesim, her gün kapitalist tüketim ekonomisine daha çok açılmaktadır. Örneğin Doğu Karadeniz bölgesinin kırsal kesimlerine elektrik Kürdistan'ın diğer birçok bölgelerine ise yol vb. altyapılar, 12 Eylül sonrası götürülmüştür. Yine uygulamaya konulmuş bulunan GAP, bu konuda yabana atılmayacak kadar önemli bir örnektir. Bütün bunların bir yönünü, kapitalizme yeni tüketim alanlarının açılması oluştururken, diğer yönünü de kitlelerin yaşam tarzında meydana gelen değişimler oluşturmaktadır.

Bu gelişmeler kitlelerin yaşamında ne tür değişiklikler oluşturmakta, kapitalist gelişme onlara nasıl bir yaşam tarzı sunmaktadır?

Birincisi; feodal dönemde ülke nüfusunun hemen hemen tama-

---

minı oluşturan geniş köylü yığınları, mutlak surette toprağa bağımlı olmak zorundadır. Feodalizmin onlara sunduğu tek alternatif, toprakta çalışıp feodal ağaya kölece boyun eğmektir. Bu dar sınırlar dışında başka yaşam olanakları yoktur. Oysa kapitalizm işgücünü serbestleştirip, feodal ağaya karşı mutlak bağımlılık çemberini kırarken; proleterleştirdiği kitlelere görünürde birçok alternatif sunar.

İkincisi; pazar için üretim olan kapitalist üretim, kaçınılmaz olarak kitlelerin tüketimini gözetmek zorundadır. Varlığı ve yaşamı ona bağlıdır. Kapitalizm, feodal döneme ait olan "bir dilim ekmek, gaz, tuz, hırka..." gibi bir tüketim kapasitesi ve felsefesiyle yetinemez. Oysa feodal dönemde egemen sınıfların böyle bir derdi yoktur. retimi gerçekleştiren köylülere yaşayabileceği kadar ürün bırakması yeterlidir.

nc olarak; kapitalizmde üretici güçlerin daha ileri olması, kapitalist metaların ülkenin en ücra yerlerine kadar ulaşabilmesi, tüketimin daha geniş bir kitleye yayılmasına olanak sağlar. Ve kitleler kapitalist üretimin nimetlerinden yararlanma olanağı bulur.

Dördüncüsü; gerek pazarın, gerekse kapitalist sanayinin gelişmesi için gerekli altyapının inşası, kitlelere kendiliğinden bunlardan yararlanma olanağı sağlar. Örneğin, kapitalist metaların en önemlilerinden olan elektrikli ev eşyalarının tüketimi için özellikle o yöreye elektriğin girmesi şarttır. Ve bu durum açıktır ki, kitlelerin yaşamında kendiliğinden önemli bir değişlik yaratır.

İşte bütün bunlar kitleler için yeni bir yaşam tarzının ifadesi olurken, geçim şartlarında da kısmi düzelmeler yaratır. Mahir ÇAYAN'ın, hafif ve orta sanayinin diğer yeni-sömürgelere göre, daha güçlü olduğunu belirttiği ülkemiz zglnde, kitlelerin geçim şartlarındaki bu değişme, Che GUEVARA'nın "en az normal sayılabilecek dönemlerde halkın geçim şartlarının başka durumlara nazaran pek o kadar etin olmaması" sözlerinde ifadesini bulur. arpık kapitalist gelişim ve sömürücü ilişkiler, kitlelerin geçim

---

şartlarında zaten bundan öte bir değişiklik yaratamaz.

Kitlelerin geçim şartlarında görünüşteki düzelmeyi, somut olarak şöyle ifade edebiliriz: II. Bunalım Dönemi'nde yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde yaşanan açlık, yoksulluk had safhadaydı; geniş emekçi kitleler açlıktan ölmek için büyük çaba sarf ediyorlardı. Buna karşın yeni-sömürge ülkelerde, kapitalist gelişim, kitlelerin yaşam tarzında görünüşte de olsa değişiklik yaratmış, onlara yeni umutlar sunmuştur. Örneğin, kitleler yine açtır, fakat artık "radyosuz" yapamazlar...

Kitlelerin yaşam tarzındaki ve geçim şartlarındaki bu değişim, nispi refahın nesnel yanını oluşturur. Ama bu, her şeyden önce yaşam tarzındaki değişim olarak algılanmalıdır. Tek başına geçim şartlarındaki ilerleme veya gerilemenin kriter alınması, bizi nispi refahı ücret-fiyat politikalarıyla izah etmeye, dönemsel bir olgu gibi algılamaya götürür ki, bu temelden sakat ve yanlış bir görüştür.

Demek ki nispi refah üretici güçlerin ve pazar ekonomisinin çarpık da olsa gelişmesinin, yani kapitalizmin tüketime yönelik hafif ve orta sanayi ile sömürge ülkelere girmesinin ve pazarın genişlemesinin zorunlu bir sonucu olan, halk kitlelerinin yaşam tarzındaki değişim ile karakterize olur.

Bu noktada nispi refahı kitlelerin geçim şartlarındaki ilerleme veya gerileme ile izah edenler soracaktır: Peki ama diyecektendir, bir an kabullensek de, geçim şartlarının gerilediği dönemlerde de mi kitlelerin düzene karşı çelişkilerinde görünürde bir yumuşamanın sürdüğünden söz edeceğiz? Bu nasıl olur? Kuşkusuz yoksullaşma ile nispi refahın ve bunun çelişkileri yumuşatıcı etkisinin bir ilgisi vardır. Ve burada çelişkilerin yumuşaması da mutlak değil görece bir durumdur. Ancak yoksullaşma ile nispi refahı özdeşleştirseydik, metropoller de dahil hiçbir yerde "refah" diye bir şeyden söz edemezdik. (Çünkü bu ülkelerde de kitlelerin yaşam düzeyi artma değil, sürekli düşme eğilimindedir.) Çünkü kapitalizmin, kitlelerde yoksullaşma yaratarak geliştirdiği bilinen bir gerçek-

---

tir. Kitlelerin düzenle bütün ilişki ve çelişkilerini, sadece sefalet edebiyatı ile açıklayanlar, elbette buna akıl erdiremeyeceklerdir. Yine eğer toplumsal çelişkiler sadece bunlarla koşullu olsaydı, (ya da Afrika'nın açları hâlâ ayaklanmadıkları için) toplum biliminin çoktan altüst olması gerekirdi.

Bu sorunun cevabına geçmeden önce şu noktayı açıklığa kavuşturalım: Burada çelişkilerin görünüşte yumuşaması, kitlelerde düzene karşı memnuniyetsizliğin yok olması anlamında yorumlanamaz. Belirleyici olan kitlelerdeki memnuniyetsizliktir ve bu sürekli vardır. Keza Mahir ÇAYAN da her fırsatta bunu vurgular ve devrim stratejisini bu somut olgu üstüne kurar. O halde çelişkilerin görünüşte yumuşaması, memnuniyetsizlikle bir arada düşünülmediği zaman, hiçbir anlam taşımaz. Bu yumuşama, var olan memnuniyetsizliğin derinleşmesi ve had safhaya varmasına engel olma anlamında bir yumuşamadır. Ve bundan da önemlisi görünüştedir. Zaten ülkemizde gerek nispi refahın, gerekse çelişkileri yumuşatıcı etkisinin izahı onun görünüşte olmasının kavranmasında yatmaktadır.

Bu nasıl olmaktadır?

Birincisi; Türkiye gibi ülkelerde feodalizmin tasfiyesi veya kapitalist pazarın gelişmesi, şu veya bu oranda süreklilik gösterir. Yani bir yandan sömürü ve kitlelerin yoksullaşması alabildiğine artar, toplumsal çelişkiler derinleşir, kitlelerin tahammül sınırı daha çok zorlanır ve memnuniyetsizlik artarken; diğer yandan ise 1950'lere göre ivmesi azalmış olsa da toplumsal değişim süreci devam etmekte, eski feodal ilişkilerin yerini daha çok kapitalist ilişkiler almakta, ülkenin en ücra köşelerine kadar uzanan kapitalist pazar, hacim olarak daha çok genişlemektedir. Çarpık da olsa üretici güçlerin gelişimi, görünüşte halk kitlelerine yeni olanaklar sunan bir gelişme izlenimi yaratmaktadır. Çelişkili bir durumun ortaya çıkmasına neden olan bu görünüş, kitleleri yanıltmakta, onların umudunu körükleyen çelişkileri görünüşte yumuşatmaktadır.

Ancak sorun burada bitmiyor. Daha da önemlisi çarpık kapitalizmin kitlelerin düşünce ve psikolojisinde yaptığı değişikliklerdir. Her yeni gelişme gibi çarpık kapitalizm de, kitlelerin yaşam tarzını sadece maddi açıdan değil, manevi açıdan da değiştirir. Yani onlara kendi karakterini yansıtan yeni bir yaşam felsefesi aşılar. Çelişkilerin görünüşte yumuşamasında, başlıca rol oynayan bu olgu, aynı zamanda nispi refahın gözden kaçırılan öznel yönünü oluşturur. Bu yaşam felsefesinin ayırıcı özellikleri şunlardır: Yaratılan çarpık bir tüketim kültürüyle birlikte, yaşamını devam ettirmek için görünüşte kitlelere “bir şok alternatif” sunan kapitalizm, bilinçsiz halk kitlelerinde bu olanaklardan yararlanmayı amaç haline getirir. Öyle değer yargıları oluşturur ki, her şey “daha iyi yaşamaya” göre biçimlenmeye başlar ve düzenin sunduğu alternatifler bu umudu canlı tutar. Tüm çaba bu nimetlere erişmek içindir. Feodalizm istese de, kitlelerde böyle umutlar yaratamaz. Çünkü belirttiğimiz gibi, feodalizmde tek alternatif vardır, “istiyorsan böyle de yaşayabilirsin” diye kitlelere sunacak başka hiçbir alternatifi yoktur.

Toplum salt ekonomik olarak değil, hukuki olarak da kast sistemi içinde örgütlemiştir. Bu çemberi parçalayan kapitalizm, bilinçsiz halk kesimlerinde üst sınıflara geçme özlemini olağanüstü ölçüde körükler. Bu şartlar altında kitleler ne kadar sömürüldüklerine bakmadan, daha çok çalışıp, bir ailenin daha çok ferdi çalıştırıp, kapitalizmin nimetlerinden yararlanma ve sınıf atlama tutkusuyla, günlük geçim derdi içinde hapsolup kalırlar. Ayrıca kapitalizmin, bizim gibi ülkelerde yarattığı tüketim kültürü, diğer kapitalist ülkelere çok farklı özellikler gösterir: Her alandaki arabesk, tüketim kültürüne de damgasını vurmuştur. Bilinçsiz bir tüketim tabloya hakimdir. Ve bu, kapitalizm tarafından suni olarak yaratılmaktadır. Kitleler, entemel ihtiyaçları çözümsüz dururken, böyle bir kültür sonucu yaşam seviyelerindeki değişmeyi başka şeylerle ölçer olmuştur. Örneğin Anadolu'nun herhangi bir köşesinde konut sorununu bile çözememiş bir ailenin, kondusunda renkli TV ile karşılaşmak

---

pekala mümkündür.

Nispi refahın suni denge ile bağlantısı, yani çelişkileri görünüşte yumuşatıcı etkisi de burada ortaya çıkar. Neden suni denge dışın- da bir nispi refah olgusundan söz edemeyeceğimiz de, şimdi daha iyi anlaşılacaktır. Nispi refahın önemli bir yanını oluşturan bu yaşam felsefesi, suni dengenin oluşumunda doğrudan ve ken- diliğinden bir rol üstlenir. Burjuvazinin ideolojik şartlandırması da bunu körükler ve pekiştirir. Böylece daha sıkı bir sömürü kıskacına alınan, fakat kapitalizmle birlikte yeni bir tüketim anlayışı ve yaşam felsefesi kazanan kitleler memnuniyetsizlikle birlikte yaşamlarında bir iyileşme olduğu ve bunun düzen sınırları içinde daha da art- tırılabilceği gibi bir boş umut beslerler.

Bu durum ülkemizde en somut ifadesini, halk kitlelerinde yay-gın olan “şükür” edebiyatı ve hemen bununla birlikte gelişen, ne pahasına olursa olsun daha fazla tüketme anlayışında bulur. Bu durum temelini nispi refahtan alan, fakat suni dengeyi oluşturan diğer unsurlar ve en önemlisi de devletin güçlülük imajı ve baskıcı karakteri ile birlikte ele alınması gereken, kaderci bir felsefenin ürünüdür. Daha iyi yaşam koşulları için mücadeleye girdiklerinde, karşılarında böyle bir devleti bulan kitleler, bu mücadeleyi elden bırakmamakla birlikte, kafalarında oluşan yenilmezlik imajı ned- eniyle devletle çatışmaya girememekte, böyle bir mücadeleye girmektense, varolanla yetinmekte, çarpık kapitalist gelişmenin yaşam tarzında yarattığı, görünürdeki değişmelere şükretmekte- dir. Ayrıca kapitalizmin yukarıdan aşağıya gelişmesi de, devletin sunduğu bir nimet olarak algılanmakta, devlet, kitlenin gözünde adeta bir elinde “sopa”, bir elinde “havuç” olan bir dev olarak şekil- lenmektedir. Devrimci bir müdahale söz konusu olmazsa örgütsüz, idealist bakış açısıyla olayları değerlendiren ve kapitalizmin şart- landırıcı propagandası altında bulunan kitleler, bu statüden mem- nun olmamakla birlikte, günlük geçim derdi kaygısıyla “havuç”u kabul edip haline şükretmektedir.

Çarpık kapitalizmin kitlelerin manevi yaşam tarzında yarattığı değişiklikler, işte kısaca bunlardır. Nispi refah kitlelerin mad-di ve manevi yaşam tarzında oluşan bu değişikliklerin bir bütün olarak ifadesidir. Bu nedenledir ki, kitlelerin kapitalizm koşullarında yaşam seviyesinde, ileri doğru bir değişim olmayıp gerileme olsa da, bu yaşam felsefesi kırılmadığı sürece nispi refah, suni dengeyi bütünleyen bir olgu olarak ele alınmak zorundadır. Aksi takdirde kitleler sürekli düzenden yakınır, ancak yine de ucu ucuna da olsa bir şeylere sahip olmak için çırpınıp dururlar. Sefaletten söz ederler, ama tepkiye, memnuniyetsizliği eyleme dökmeye sıra gelince "banane"ci bir anlayışla hareket ederler, adeta herkes yaşamını değiştirecek sihirli bir elin beklentisi içindedir. Sınıf atlama özlemi amaçlaşır. Ülkemizin küçük-burjuvalar ülkesi olduğu gerçeğini de göz önüne alırsak, yaşamda çok somut olarak karşımıza çıkan bu anlayışların nedeni, daha iyi anlaşılır. Ülkemizde küçük üretimin yaygınlığı, orta sınıfların güçlülüğü, genelde küçük-burjuva yaşam tarzına güçlü bir özlem doğurmuştur. Sınıf atlama özlemi, bir şeylere sahip olma beklentisi, kitleleri düzen sınırları içine hapseder. Politik olaylara karşı kayıtsızlığı artırır. Birçok davranış biçimlerinin altında insanların özlem ve istemlerinin yattığı bir gerçektir. Böyle olunca, kitlelerde var olan memnuniyetsizliği, doğru araç ve yöntemlerle düzene karşı harekete geçiren bir devrimci alternatif yoksa, düzen partileri rahatlıkla kitleleri yedekleyebilirler. Örneğin '71 sonrası "düzen değişikliği" sloganıyla meydana çıkan CHP'nin geniş kitleleri peşinden sürükleyebilmesi, bunun sonucudur.

Nispi refahın öznel yönünü kavrayamayanlar, ya da dikkate almayanlar, onun suni dengeyi tamamlayan bir unsur olduğunu da kavrayamazlar. Nispi refah salt ekonomik bir olguya indirgenemez. Sorun, çarpık kapitalizmin kitlelerde oluşturduğu bilinç yanılığısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle mücadelenin temel hedefini, kitlelerin bu bilinç yanılığısından kurtarılması oluşturmak zorundadır. Kitlelerin, bu düzenin onlara hiçbir şey veremeyeceğini,

---

gerçekte bu talep ve özlemlerine ancak devrimle ulaşabileceklerini, burjuva partilerinin yarattığı sahte düzen değişikliği umutlarının boş bir hayal olduğunu anlamaları ve kavramaları sağlanmalıdır. Bu ise her şeyden önce, kitleleri günlük geçim derdinin dar sınırları dışına çıkarmak, emperyalist yayınların şartlanmışlığından kurtarmak, düzen partilerinin yarattığı sahte umutların gerçek yüzünü açığa çıkarıp, dikkatleri devrimci harekete çekmekle olasıdır. Yani sefalet edebiyatı yapmak değil, kitlelerin memnuniyetsizliğini ön plana çıkarıcı; düzen değişikliği talebine cevap verici ve bu değişikliğin mümkün olduğunu kavratıcı mücadele anlayışıyla hareket edilmeli, bu amaçla silahlı mücadele veren ciddi bir alternatifin varlığı, kitlelerin karşısına somut olarak dikilmelidir. Yani sorun, kitleleri, içine düştükleri yanılgılardan kurtarmanın, sınıf çelişkilerini derinleştirmenin ve mücadeleyi geliştirmenin en uygun metot ve araçlarını bulma sorunudur. Ülkemizde, "cağız", "ceğiz"li sözlere kitlelerin karnı toktur. Türkiye halkları bunlara rağbet etmemektedir. Bu nedenle, revizyonist-pasifist çalışma tarzları, yığınları burjuva partilerinin yedeklemesini engelleyemez, kitlelerin dikkatlerini günlük geçim derdinin dar sınırları dışına çıkarıp, siyasal sorunlara çekecek bir nitelik gösteremez.

Kısaca;

- Suni denge yeni-sömürge ülkelere özgü bir orijinalitedir.

- Suni denge devlet politikasıyla izah edilemez, iradeden bağımsız nesnel bir olgudur. Bu nesnel durum yeni-sömürge ülkelere özgü çarpık kapitalizm, güçlü devlet örgütlenmesi vb. gibi, diğer nesnel olguların, yani yeni-sömürge ülkelerin bir bütün olarak sosyal, siyasal ve ekonomik koşullarının sonucudur. Ama bunda iradi politikaların

da fonksiyonu yok değildir. Faşist devlet kitlelerin tepkilerini, muhalefetini tamamen yok sayarak hareket edemez. Ve koşullara göre izlediği politikalarla tepkileri pasifize etmeye, yani suni dengeyi pekiştirmeye çalışır.

- Suni dengeden söz ederken hareket noktamız sürekli milli krizin varlığıdır. Ki, bu da çarpık kapitalist ilişkilerin bir sonucudur.

- II. Bunalım Dönemi sömürge ülkelerinde de egemen sınıflar, zor dışı hegemonya araçlarına sahiptir. Ama toplumun ekonomik, politik, sosyal karakteri, bir bütün olarak milli kriz koşullarında spontane patlamaları engelleyici özelliklere sahip değildir. Kitleler memnuniyetsizliklerini açıkça dile getirmektedirler. Bu nedenle bir suni dengeden söz edilemez. Zaten Marksist-Leninist önderler, özellikle bu farklılığın belirtilmesi noktasında suni dengeyi değerlendirme konusu yapmışlardır.

